

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Martin Hruběš

**Vliv aktuální judikatury ÚS na rozhodování o svěření dítěte
do střídavé péče**

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Vliv aktuální judikatury ÚS na rozhodování o svěření dítěte do střídavé péče*“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje

V Olomouci dne 5. 10. 2018

Martin Hrubeš

Děkuji vedoucí své diplomové práce JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce a stejně tak i za její ochotu a vstřícný přístup, kterého se mi od ní při psaní mé diplomové práce dostalo.

Dále chci poděkovat své rodině, která pro mě byla podporou po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	6
1 Střídavá péče	9
1.1 Střídavá péče obecná charakteristika	9
1.2 Zájem dítěte	9
1.3 Střídavá péče před přijetím z. č. 89/2012	11
1.4 Střídavá péče po přijetí zákona č. 89/2012	16
1.5 Užití judikatury z doby před účinností zákona 89/2012 Sb.	17
2 Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I ÚS 2482/13	18
2.1 Obecně k nálezu	18
2.2 Nastínění skutkového stavu	19
2.3 Argumentace stěžovatele v rámci ústavní stížnosti	20
2.4 Obecná kritéria svěřeni dítěte do střídavé péče a presumpce střídavé péče ..	21
2.4.1 Existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěřeni do péče usilující osobou	21
2.4.2 Míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěřeni do péče té které osoby	22
2.4.3 Schopnost osoby usilující o svěřeni dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby	23
2.4.4 Přání dítěte	23
2.5 Následný přístup Ústavního soudu k obecným kritériím svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče	25
3 Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14	27
3.1 Obecně o judikátu	27
3.2 Nastínění skutkového stavu	28
3.3 Střídavá péče a výslovný souhlas obou rodičů	29
3.4 Neexistence / maření komunikace mezi rodiči nezletilého dítěte	32
4 Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 2996/17	37
4.1 Nastínění skutkového stavu	37
4.2 Jednostranná změna bydliště dítěte a důsledky větší vzdálenosti bydlišť rodičů nezletilých dětí	38
4.3 Náklady na převzetí dítěte	40
5 Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16	43
5.1 Skutkový stav	44
6 Zodpovězení výzkumných otázek	49
6.1 První výzkumná otázka: Upřednostňuje Ústavní soud střídavou péči jako nejvhodnější způsob porozvodové péče?	49

6.2 Druhá výzkumná otázka: Staví Ústavní soud vždy nejlepší zájem dítěte nad zájem rodiče na péči o dítě?	50
Závěr	51
Seznam použitých zdrojů	53
Abstrakt	56
Abstract	57

Úvod

Předmětem mé diplomové práce je střídavá péče. Střídavá péče je jedním z institutů péče o dítě pro dobu po rozvodu vedle péče výlučné a společné. Jak uvádím níže tato péče, co do četnosti jejího užití, stojí mezi převažující výlučnou péčí jednoho z rodičů nezletilého dítěte a péčí společnou, která ač se jeví jako nejlepší řešení rodinné situace způsobené rozvodem, sebou nese zvýšené náklady, které si málokterí rozvádějící se rodiče mohou dovolit. Bližší vymezení institutu střídavé péče a jeho základní porovnání s ostatními druhy porozvodové péče o nezletilé dítě bude předmětem následujících kapitol této práce.

Téma jako takové, tj. vliv aktuální judikatury Ústavního soudu na rozhodování o svěřeni dítěte do střídavé péče, je dle mého názoru tématem aktuálním. Je tomu tak již z toho důvodu, že jsou v naší právní úpravě povoleny rozvody, což sebou logicky nese nutnost určitým způsobem do budoucna určit, jak bude který z rozvádějících se rodičů, kteří spolu mají nezletilé dítě, o dítě v budoucnu pečovat. Nahlížení na rozhodování o střídavé péče skrze judikaturu Ústavního soudu má pak dle mého názoru mnohem větší relevanci, než pouhý pohled do zákona, popř. přihlídnutí pouze k rozhodovací praxi obecných soudů. Tento závěr plyne již z podstaty existence Ústavního soudu, jakožto orgánu stojícího mimo soustavu ostatních soudů, jehož jednou z hlavních činností je kontrola a ochrana ústavnosti, mimo jiné i ústavnosti rozhodnutí obecných soudů. Rozhodnutí Ústavního soudu tedy mají významný vliv na rozhodování obecných soudů. V souvislosti s tímto vlivem lze říci, že tato rozhodnutí disponují určitou závazností, byť reálně jde pouze o faktickou závaznost rozhodnutí, jelikož precedens není v našem právním řádu zakotven. Nejde tedy o závaznost, která by měla přímou oporu v zákoně, avšak obecné soudy se názorem Ústavního soudu obecně řídí i bez výslovného zákonného příkazu.

Z tohoto důvodu však lze i ve věcech rodinného práva, v mém případě ve věcech souvisejících se střídavou péčí, hovořit o velkém podílu judikatury Ústavního soudu na způsobu, jakým obecné soudy rozhodují o svěřeni či nesvěřeni dítěte do střídavé péče. Dotčenou judikaturu Ústavního soudu proto podrobím analýze a pokusím se, nejen s její pomocí (též zákony, komentovaná literatura, odborné články atd.), nalézt odpověď na výzkumné otázky, které si v rámci této práce pokládám.

Hlavní výzkumné otázky, které jsem si v této práci stanovil jsou dvě. Konkrétně pak zní: Upřednostňuje Ústavní soud střídavou péči jako nejvhodnější způsob porozvodové péče? Staví Ústavní soud vždy nejlepší zájem dítěte nad zájem rodiče na péči o dítě? Základními výzkumnými metodami, které v rámci této práce využiji k nalezení odpovědi na výše zmíněné výzkumné otázky, budou zejména metoda interpretační, analýza a následná syntéza poznatků získaných z provedené analýzy.

Svou diplomovou práci člením na jednotlivé kapitoly, tyto následně na dílčí podkapitoly a podkapitoly se dále člení na odstavce. Co se týče obsahové struktury, kterou jsem zvolil pro svou diplomovou práci, postupuji zde od obecného vymezení předmětu této práce, tj. střídavé péče, ke konkrétním problémům a specifikám, která se s tímto institutem pojí. Proto je první kapitola zaměřená převážně na právní úpravu vztahující se ke střídavé péči a její vývoj, s ohledem na změny, které nastaly s přijetím nového Občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014. Dále považuji za důležité vymezit vůdčí zásadu nejen střídavé péče, ale prakticky všech řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, kterou je nejlepší zájem dítěte.

V následujících kapitolách se již pak zaměřuji na konkrétní aspekty střídavé péče, přičemž strukturálně zde sleduji stejný model. Tím je vždy výběr judikátu Ústavního soudu, který poslouží k uvedení do problematiky, které se v rámci dané kapitoly chci blíže věnovat a posléze přistoupím k problematice samotné. Druhá kapitola je tedy věnována nálezu Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13 a obecným kritériím svěřeni dítěte do střídavé péče, které zde Ústavní soud shrnul. Třetí kapitolu zastřešuje nálezu Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14 vztahující se k problematice zhoršené komunikace mezi rodiči a posouzení, zda ji lze nebo nelze mít za překážku pro svěřeni dítěte do střídavé péče. Čtvrtá kapitola se opírá o usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018, sp. zn. I ÚS 2996/17 a je v ní řešena jednak problematika realizace střídavé péče v případě větší vzdálenosti bydlišť rodičů nezletilého a též zvýšení nákladů, které s touto situací souvisí a jejich spravedlivé rozdělení mezi rodiče. Pátá kapitola je pak věnována nálezu Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16, který řeší problematiku plnění školní docházky nezletilým dítětem ve dvou školských zařízeních, co do vhodnosti takového řešení a vlivu takového řešení na

nezletilé dítě. Poslední kapitola bude věnována zodpovězení dvou hlavních výzkumných otázek, a to za pomoci poznatků získaných v průběhu práce.

1 Střídavá péče

1.1 Střídavá péče obecná charakteristika

Střídavá péče je vedle výlučné a společné péče jednou z možností výkonu rodičovské odpovědnosti po rozvodu manželství. Dle § 907 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů: „*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili*“¹.

Zákonodárce zde, oproti staré úpravě, upustil od požadavku souhlasu rodiče se střídavou péčí, který byl obsažen v § 26 odst. 2 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění tehdejších předpisů: „*Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby*“². Souhlas je nadále vyžadován pouze pro svěřením dítěte do společné péče.

K popisu toho, co je střídavé péče lze užít například definice Daniely Kovářové, která ve svém článku popisuje střídavou péči jako situaci, kdy se rodiče dohodnou na časovém intervalu, po jehož uplynutí si dítě vymění. Ačkoliv zákon neupravuje nejmenší ani největší intervaly, nejčastěji se v praxi přistupuje ke střídání po týdnů nebo po čtrnácti dnech.³ O střídavou péči dle Kovářové půjde, ačkoliv pouze o střídavou péči de facto nikoliv de iure, i v případě, kdy je dítě formálně svěřeno do výlučné péče jednoho z rodičů, avšak druhý rodič má tak široký styk (vyjádřený například poměrem času stráveného u jednoho a druhého rodiče 60:40 či dokonce 55:45), že jde téměř o střídavou péči.⁴

1.2 Zájem dítěte

Zájem dítěte je hlavní, zákonem stanovené kritérium, které posuzují opatrovnické soudy v případech, kdy rozhodují o tom, zda bude dítě svěřeno do péče výlučné, střídavé či společné.

---

¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

² Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb. účinném ke dni 1. 8. 1998

³ KOVÁŘOVÁ, Daniela, *Střídavá péče velebená i proklínaná* [online]. Bulletin advokacie, 9. 4. 2015 [cit. 24.3.2018]. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana?browser=mobi>

⁴ Tamtéž

Zdrojem pro zavedení kritéria zájmu dítěte do českého právního řádu se stala Úmluva o právech dítěte ze dne 20. 11. 1989, konkrétně její článek 3, který v odstavci 1 stanoví, že: *„Zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, správními nebo zákonodárnými orgány.“*⁵ V následujících odstavcích článku 3 pak Úmluva o právech dítěte ukládá smluvním stranám povinnost zajistit, prostřednictvím zákonných či správních aktů, dítěti takovou ochranu a péči, která je nezbytná pro jeho blaho avšak s přihlédnutím k právům a povinnostem rodičů, zákonných zástupců nebo jiných jednotlivců právně za něho zodpovědných. Stejně tak obsahuje i závazek států zajistit, aby úřady vykonávající péči a ochranu dětí vykonávaly tuto s dodržáním náležitých standardů, prostřednictvím vhodného personálu a nad touto činností vykonávaly náležitý dozor.⁶

Zájem dítěte tak byl ke splnění závazků vyplývajících z Úmluvy o právech dítěte do českého práva zakotven jako součást zákonné úpravy střídaté péče a sice zákonem č. 91/1998 Sb., který novelizoval zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění tehdejších předpisů, konkrétně v § 26, kde v odst. 4 zákon stanoví, že: *„Při rozhodování o svěřeni dítěte do výchovy rodičů soud sleduje především zájem dítěte s ohledem na jeho osobnost, zejména vloh, schopnosti a vývojové možnosti, a se zřetelem na životní poměry rodičů. Dbá, aby bylo respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi a právo druhého rodiče, jemuž nebude dítě svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti. Soud přihlédne rovněž k citové orientaci a zázemí dítěte, výchovné schopnosti a odpovědnosti rodiče, stabilitě budoucího výchovného prostředí, ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem, k citovým vazbám dítěte na sourozence, prarodiče a další příbuzné a též k hmotnému zabezpečení ze strany rodiče včetně bytových poměrů.“*⁷ Jak lze vidět na citované pasáži zákona, zákonodárce se zde neomezil pouze na abstraktní zavedení pojmu zájem dítěte do naší právní úpravy, ale pokusil se rovněž o shrnutí rozhodných kritérií, která byla měly obecné soudy v rámci své rozhodovací činnosti brát v potaz.

---

⁵ Úmluva o právech dítěte [online]. [cit. 2018-03-18]. Dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

⁶ Tamtéž

⁷ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb. účinném ke dni 1. 8. 1998

V současnosti účinnou právní úpravu zásady nejlepšího zájmu dítěte obsahuje občanský zákoník ve svém § 906: „*Má-li být rozhodnuto o rozvodu manželství rodičů dítěte, soud nejprve určí, jak bude každý z rodičů napříště o dítě pečovat, a to s uvážením zájmu dítěte; s tímto zřetelem se od souhlasného stanoviska rodičů soud odchýlí jen tehdy, vyžaduje-li to zájem dítěte. Soud vezme v úvahu nejen vztah dítěte ke každému z rodičů, ale také jeho vztah k sourozencům, popřípadě i k prarodičům.*“⁸. Občanský zákoník tedy v podstatě převzal ustanovení, v němž je vyjádřena zásada nejlepšího zájmu dítěte, ze zákona o rodině, byť s drobnými obměnami. Význam tohoto ustanovení však zůstává beze změny, tj. i nadále půjde o hlavní kritérium, které jsou soudy v rámci své rozhodovací činnosti povinné zkoumat.

Zájem dítěte se v souladu s obsahem Úmluvy o právech dítěte dále promítá i do dalších řízení v oblasti rodinného práva jako např. řízení o určení a popření otcovství dle § 417 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních⁹, ve znění pozdějších předpisů (dále jen z.ř.s.) nebo zájem dítěte na předběžném opatření upravujícím jeho poměry dle § 452 z. ř. s. a následující¹⁰.

1.3 Střídavá péče před přijetím z. č. 89/2012

Dle Francové a spol. bylo možné, již před nabytím účinnosti této novely, se v praxi setkat s výjimečnými rozhodnutími, kdy soud v podstatě svěřil nezletilé dítě do společné či střídavé péče obou rodičů.¹¹ I přesto, jak jsem již zmínil výše, institut střídavé péče se v českém právním řádu objevuje až spolu se zákonem č. 91/1998 Sb., účinným od 1. 8. 1998, který novelizoval zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění tehdejších předpisů (dále jen zákon o rodině).

Zákon o rodině po výše zmíněné novele upravoval svěření dítěte do střídavé péče v § 26 odst. 2 takto: „*Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.*“¹² Daným ustanovením dochází ke konkretizaci ústavně zaručených práv rodiče jak na

⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁹ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ tamtéž

¹¹ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xiv, 246. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR).

¹² Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb. účinném ke dni 1. 8. 1998

spravedlivý proces dle čl. 36 Úmluvy o právech dítěte¹³, tak práv vychovávat a pečovat o dítě dle článku 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen LZPS) a stejně tak práva dítěte na rodičovskou výchovu a péči obou rodičů dle téhož článku a odstavce LZPS, který uvádí, že: „*Péče o děti a jejich výchova je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči. Práva rodičů mohou být omezena a nezletilé děti mohou být od rodičů odloučeny proti jejich vůli jen rozhodnutím soudu na základě zákona.*“¹⁴

Nelze tvrdit, že by zavedením institutu střídavé péče došlo ihned k extrémnímu nárůstu jeho užívání obecnými soudy v rámci jejich rozhodování o péči o dítě. Zde šlo o nárůst velmi pozvolný. Dle Kovářové bylo v roce 2015 přibližně 5 % dětí ve společné péči rodičů, 5 % dětí ve střídavé péči, 5 % ve výlučné péči otce a 85 % v péči matky. Přesné statistiky nelze získat, a to z toho důvodu, že nejsou evidováni nesezdaní rodiče, kteří jsou schopni se po rozpadu vztahu na péči o dítě dohodnout. Stejně tak nelze do statistik zapracovat případy rodičů, kteří mají pravomocné rozhodnutí určující druh péče, ale tito si ho na základě mimosoudní dohody mezi sebou změní.¹⁵ Přesto alespoň pro hrubou představu uvádím statistiky pravomocných rozhodnutí soudů. Pro srovnání jsem zvolil statistiky za rok 1999, tedy rok poté, co vstoupila výše zmíněná novela zákona o rodině v účinnost. Následně jsem vybral rok 2008, který může ukázat, jak se soudy s institutem střídavé péče sžily s odstupem 9 let od jeho zavedení.

V následujících tabulkách jsou spojeny počty pravomocných rozhodnutí o svěřeni dítěte do střídavé péče s počty pravomocných rozhodnutí o svěřeni dítěte do společné péče. I přesto si však z těchto statistik lze udělat představu o tom, jak přistupovaly soudy k výběru vhodné formy výchovy dítěte a jak přistupovaly k institutům střídavé a společné péče. Zde bych rád odkázal na názor Jirsy, který v jednom ze svých článků přímo uvádí, že: „*Občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 upravuje péči odděleně žijících rodičů o jejich děti tak, že „soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může*

¹³ „Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, chrání dítě před všemi ostatními formami vykořisťování, které jakýmkoli způsobem škodí blahu dítěte.“ Dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

¹⁴ Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

¹⁵ KOVÁŘOVÁ, Daniela, *Sedmero městských legend aneb Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu*, [online]. blog iDNES.cz, 18. 6. 2015 [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné na: <https://danielakovarova.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=466289> .

dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte.“ Podle znění zákona jsou si tedy všechny tři základní modely (svěření dítěte do péče jiné osoby již představuje jisté výchovné defekty na straně rodičů) na roveň postaveny.“¹⁶

S tímto názorem se ztotožňuji, nicméně při pohledu na níže přiložené tabulky je zřejmé, že české soudy po dlouhou dobu rozhodovaly tak, že by se mohlo zdát, že zákon (myšleno nejen občanský zákoník, ale i dřívější zákon o rodině) stanovil jako prioritu v těchto situacích rozhodovat ve prospěch svěření nezletilého dítěte do výlučné péče matky. Samozřejmě nelze hovořit o tom, že by střídavá péče byla vždy lepším řešením a soudy rozhodovaly v rozporu se zájmem dítěte, nicméně lze odkázat na názor Jirsa z roku 2014, tj. přes 15 let od zavedení institutu střídavé péče do našeho právního řádu, že: *„stále ovšem dominuje výlučná péče matky (a upřímně řečeno řada otců ani o jiný model nestojí a nezvládla by jej).“¹⁷*

Co se týče dříve účinného zákona o rodině, zde bych se s odkazem na jeho § 26 odst. 2 i domníval, že z jeho znění¹⁸ lze dokonce dovozovat určitou snahu zákonodárce o větší využívání střídavé či společné péče na úkor péče výlučné, aby byla naplněna práva rodičů i dítěte na řádný rodinný život.¹⁹

Ze statistik z roku 1999, tedy z roku, který následoval po výše zmiňované novele zákona o rodině, která přinesla institut střídavé péče (výchovy), však vyplývá, že tento institut zůstal zpočátku takřka nevyužitý. V České republice ke svěření dítěte do střídavé (popř. společné) výchovy došlo v tomto roce jen na základě 48 pravomocných rozhodnutí (41 prvních rozhodnutí o výchově dítěte a 7 pravomocných rozhodnutí o změně výchovného prostředí). To je oproti celkovému množství rozhodnutí soudů v řízení o výchově nezletilých dětí zanedbatelné množství, jak plyne z níže uvedené tabulky pro rok 1999.²⁰

---

¹⁶ JIRSA, Jiří, *Priorita střídavé péče před ostatními modely péče odděleně žijících rodičů o jejich děti, zjišťování názoru nezletilého dítěte na péči rodičů o jeho osobu*, [online]. Právní prostor, 8. 8. 2014 [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné na: <https://www.pravniprostor.cz/judikatura/rekodifikace/priorita-stridave-pecce-pred-ostatnimi-modely-pecce-oddeleno-zijicich-rodicu-o-jejich-deti-zjistovani-nazoru-nezletileho-ditete-na-peci-rodicu-o-jeho-osobu>

¹⁷ Tamtéž

¹⁸ § 26 odst. 2 – *„Jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li to v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“*

¹⁹ Plynoucí např. z Úmluvy o právech dítěte či Listiny základních práv a svobod

²⁰ Statistiky dostupné na: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

Naopak na statistických datech z roku 2008, tedy o 9 let později, již lze pozorovat mírný nárůst rozhodnutí o svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče (popř. společné výchovy). V tomto roce došlo v České republice ke svěřeni dítěte do střídavé (popř. společné) výchovy na základě 1601 pravomocných rozhodnutí (1459 prvních rozhodnutí o výchově dítěte a 142 pravomocných rozhodnutí o změně výchovného prostředí). Z uvedeného je však patrné, že ačkoliv zde dochází k nárůstu užívání institutů střídavé a společné péče, jde v porovnání s celkovým množstvím pravomocných rozhodnutí soudů ve věci stále o malé procento, jak plyne z níže přiložené tabulky pravomocných rozhodnutí soudů pro rok 2008.²¹

Statistiky pro rok 1999

Přehled o rozhodnutích soudů v řízení o nezletilých dětech
Okresní soudy - počet věcí (spisů)

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SC	VC	JM	SM	CR
Výchova a výchovná opatření									
první rozhodnutí o výchově dítěte									
-svěřeno (ponecháno)									
matce	1809	1524	862	1025	1881	910	1558	3167	12736
otci	133	102	59	71	103	62	94	176	800
do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	3	1	0	1	1	2	3	2	13
jiné fyzické osobě než rodiče	90	54	47	65	112	43	73	100	584
- po rozvodu svěřeno									
matce	1724	2067	1236	1741	3347	2422	3546	4078	20161
otci	132	160	83	142	262	170	248	303	1500
do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	1	1	5	7	2	4	5	3	28
jiné fyzické osobě než rodiče	3	12	4	8	24	15	16	23	105
další rozhodnutí o výchově dítěte (změna výchovného prostředí)									
- svěřeno									
matce	37	71	42	82	99	81	80	154	646
otci	47	75	68	96	154	92	131	142	805
oběma rodičům	3	5	0	4	5	3	4	8	32
do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	0	3	2	2	0	0	0	0	7
jiné fyzické osobě než rodiče	39	68	39	77	101	56	73	119	572
- napomenutí uděleno soudem									
matce	1	1	4	0	1	5	3	11	26
otci	0	0	0	0	0	2	1	0	3
oběma rodičům	2	1	2	0	0	6	0	2	13
jiným osobám	0	0	0	0	0	1	0	0	1
nezletilému	0	1	5	0	0	5	0	1	12
- napomenutí vysloveno soudem									
matce	0	5	5	2	2	2	0	22	38
otci	0	1	0	1	2	0	0	1	5
oběma rodičům	0	2	3	3	1	2	1	4	16
jiným osobám	0	0	0	0	0	0	0	0	0
nezletilému	0	4	5	2	0	6	0	8	25
- vysloveno omezení nezletilému									
nezletilému	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- stanoven dohled nad nezletilým	223	165	140	142	224	171	178	402	1645
- stanoven dohled pro zvýšenou ochranu jmění nezletilého	1	0	0	0	1	2	0	0	4
- zrušen dohled nad nezletilým	19	23	14	18	47	24	40	52	237
- zrušen dohled pro zvýšenou ochranu jmění nezletilého	0	0	0	0	0	0	0	0	0

²¹ Statistiky dostupné na: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

Statistiky pro rok 2008

Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v řízení o nezletilých dětech Okresní soudy - počet věcí (spisů)

	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR	
Výchova a výchovná opatření										
první rozhodnutí o výchově dítěte										
- svěřeno (ponecháno)	matce	1685	1762	1063	1621	3277	1898	3144	4521	18971
	otci	121	152	89	126	258	154	240	337	1477
	do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	105	73	27	58	93	68	68	107	599
	jiné fyzické osobě než rodiče	43	39	30	68	147	48	86	113	574
- pro případ rozvodu svěřeno	matce	1672	1870	1028	1420	2282	2093	3010	3255	16630
	otci	141	215	121	143	234	209	307	366	1736
	do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	124	144	54	79	111	118	104	126	860
	jiné fyzické osobě než rodiče	8	9	2	7	13	5	11	22	77
další rozhodnutí o výchově dítěte (změna výchovného prostředí)										
- svěřeno	matce	80	109	73	137	131	139	81	161	911
	otci	116	144	97	165	190	162	183	261	1318
	oběma rodičům	2	5	1	1	5	3	2	3	22
	do společné popř. střídavé výchovy obou rodičů	22	32	8	12	16	14	14	24	142
	poručníkovi	7	1	0	1	1	1	1	9	21
	jiné fyzické osobě než rodiče	51	86	51	92	128	67	92	169	736
- napomenutí uděleno soudem	matce	2	2	4	1	1	7	4	13	34
	otci	0	2	2	1	0	1	1	2	9
	oběma rodičům	0	2	5	1	1	3	2	14	28
	jiným osobám	0	1	0	0	0	1	0	1	3
	nezletilému	0	2	6	3	2	15	1	5	34
- napomenutí vysloveno soudem	matce	0	12	1	3	1	11	8	8	44
	otci	0	0	1	0	0	6	2	1	10
	oběma rodičům	0	10	1	4	0	4	2	15	36
	jiným osobám	0	2	0	1	0	2	0	0	5
	nezletilému	2	20	2	5	1	8	2	9	49
- vysloveno omezení nezletilému		1	5	0	0	0	0	0	0	6
- stanoven dohled nad nezletilým		182	187	135	167	198	208	241	332	1650
- stanoven dohled pro zvýšenou ochranu jmění nezletilého		1	0	0	0	0	0	0	0	1
- zrušen dohled nad nezletilým		54	35	41	31	72	38	53	104	428
- zrušen dohled pro zvýšenou ochranu jmění nezletilého		0	0	0	0	0	0	0	0	0

Příčinu toho, že bylo dítě po dlouhou dobu bez většího soudního přezkumu svěřeno do výlučné péče matky, lze dle mého názoru spatřovat mimo jiné v tradičním pohledu společnosti na role matky a otce, který zde, dle mého názoru, stále z velké části přetrvává. Zde lze odkázat na Richarda Warshaka a jeho dílo *Revoluce v porozvodové péči o děti*, který zde pracuje s myšlenkou, že k tomu, že společnost považuje matku za osobu vhodnější pro výchovu dítěte, přispěla velkou měrou průmyslová revoluce, a s ní související změna způsobu života rodin a postavení jejich jednotlivých členů, spolu s myšlenkami Sigmunda Freuda v rámci jeho psychoanalytických teorií, které upevňovaly tento nový pohled na větší důležitost matky na výchovu dítěte.²²

Nemyslím si však, že v dnešní době by šlo takto paušalizovat, co se týče rolí matky a otce v domácnosti a s tím související schopnosti toho kterého rodiče se o dítě postarat po rozvodu. Nicméně skutečné rozdělení rolí matky a otce v domácnosti a při péči o dítě mohou, dle psychologa Klimeše, napovědět, zda má vůbec střídavá

²² WARSHAK, Richard Ades. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996, 237 s.

péče šanci na úspěch. Klimeš konkrétně uvádí, že: „*Pokud jsou role obou partnerů v domácnosti velmi podobné, například táta nemá problém vytřít, uvařit, pověsit prádlo, pak je pravděpodobné, že i střídavá výchova má naději na úspěch. Jestliže ale muž představuje klasického podnikatele, který tráví v práci deset hodin denně a domácí práce považuje za "ženský business", pak je spíše slabší vyhlídka, že by střídavá výchova mohla v praxi fungovat.*“²³

Výše zmíněného názoru o větší vhodnosti matky pro výchovu a péči o dítě se po dlouhou dobu držely jak soudy obecné, tak soud Ústavní, který například ve svém nálezu I. ÚS 48/04 ze dne 27. 1. 2005 vyslovil názor: „*Svěření dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého dítěte by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojoovat dítě do svých vzájemných problémů*“²⁴.

Postoj vyjádřený ve výše zmíněném nálezu I. ÚS 48/04 ze dne 27. 1. 2005 je, co se týče svěřování nezletilých dětí do střídavé péče, poněkud zdrženlivý. Tento judikát je nicméně již 13 let starý. V následujících kapitolách se proto zaměřím na další klíčová rozhodnutí Ústavního soudu a budu se snažit vyvodit, zda se v jeho přístupu k rozhodování o střídavé péči něco změnilo, resp. zda se Ústavní soud snaží směřovat obecné soudy k tomu, aby pomáhaly rodičům s hledáním cesty ke střídavé péči či zda nepovažuje střídavou péči za vhodný způsob péče o dítě.

1.4 Střídavá péče po přijetí zákona č. 89/2012

Jak jsem již uvedl výše, s účinností od 1. 1. 2014 přejal materii rodinného práva občanský zákoník, který zároveň derogoval zákon o rodině. Pramenem právní úpravy střídavé péče se tak stal § 907 občanského zákoníku, který stanovil, že: „*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to*

---

²³ KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozvodu* [online]. klimes.mysteria.cz 2009, [cit. 1. 10. 2018] dostupné na: http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava_vychova.pdf

²⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04

*potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili*²⁵.

Stejně tak, jako předtím dle zákona o rodině, je dle nového občanského zákoníku zásadním kritériem pro rozhodování soudů soulad se zájmem dítěte.²⁶ S tímto se ztotožňují i autoři komentáře Wolters Kluwer, kteří k § 907 občanského zákoníku uvádí, že: „*Zásadní směrnicí pro rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče toho či onoho, resp. takové či onaké, je soulad se zájmem dítěte: budoucí péče má konvenovat zájmům dítěte.*“²⁷ Hledisky při zjišťování zájmu dítěte jsou pak dle § 902 odst. 2 občanského zákoníku: „... *osobnost dítěte, zejména na jeho vlohly a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje*“²⁸.

1.5 Užití judikatury z doby před účinností zákona 89/2012 Sb.

Jak již jsem zmiňoval výše, občanský zákoník účinný od 1. 1. 2014 derogoval zákon o rodině a převzal zákonnou úpravu rodinného práva. V této souvislosti pak mohou vyvstat otázky, zda lze i nadále užívat judikáty vydané před účinností nového občanského zákoníku. Zde lze odkázat na Trávníčka, který v knize *Střídavá péče* uvádí, že účinností nového občanského zákoníku nedošlo ke změně zásadních otázek a změny, které nastaly nedosahují takové intenzity, která by způsobila, že by předchozí judikaturu nešlo použít.²⁹ K tomuto Trávníček dále uvádí, že: „...*právní stanoviska vyjádřená v judikátech Ústavního soudu za doby účinnosti zákona o rodině lze využít jako jeden z hlavních pramenů, ze kterého musejí obecné soudy při rozhodování v opatrovnických věcech vycházet*“³⁰. Lze tedy uzavřít s tím, že užití judikatury vydanou před účinností nového občanského zákoníku lze.

²⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Komentář k Občanskému zákoníku*, 1. vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2014

²⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, Beckova edice právní instituty, 2015, 126 s.

³⁰ Tamtéž

2 Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I ÚS 2482/13

2.1 Obecně k nálezu

Nález I ÚS 2482/13 si dle mého názoru v rámci této problematiky určitě zaslouží pozornost, a to z toho důvodu, že ve své době šlo bezesporu o nález přelomový, co se týče pohledu na svěřování dítěte do některého z typů porozvodové péče.

S odkazem na Forejtovou, lze charakterizovat hlavní přínos tohoto nálezu takto: „*Ústavní soud prohlédl past, do které se fakticky řada rodičů dostává během celé řady let soudních sporů. Vyloučil, aby byly nadále používány nejdříve argumenty věku nezletilých dětí jako důvodu proti střídavé péči a následně, když děti dorostou, argument již stabilizovaného prostředí, které znamená opětovné vyloučení střídavé péče.*“³¹ Dalším přínosem je dle Forejtové též rešerše a předložení závazné judikatury ESLP, která se stala zdrojem následujících rozhodnutí Ústavního soudu a samozřejmě i soudů obecných ve věcech péče o nezletilé dítě.³²

Důležitým přínosem tohoto judikátu jsou též objektivní kritéria svěření dítěte do střídavé péče, které zde předestřel Ústavní soud. Tato kritéria, ačkoliv sama o sobě nejsou pro soudy právně závazná, se postupně stala součástí úvahy obecných soudů v případech rozhodování o tom, zda je vhodné v dané situaci svěřit nezletilé dítě do střídavé péče či nikoliv. Těmto kritériím se budu věnovat v následujících podkapitolách.

V neposlední řadě pak Ústavní soud v rámci tohoto nálezu vyslovil názor, že zákonodárce svou vůli favorizovat střídavou péči jako první volbu, pokud jsou pro ni splněna stanovená kritéria, vyjádřil zákonem č. 91/1998 Sb., který novelizoval zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění tehdejších předpisů. Právě touto novelou totiž došlo k zavedení institutu střídavé péče do českého právního řádu (viz výše). Ústavní soud dále zmiňuje: „*Z toho plyne, že pokud jsou oba rodiče způsobilí dítě vychovávat, pokud oba mají o jeho výchovu zájem (§ 26 odst. 2 zákona o rodině) a pokud oba dbali kromě řádné péče o jeho výchovu po stránce citové, rozumové a*

³¹ FOREJTOVÁ, Monika, Otazníky nad presumpcí střídavé péče o nezletilé dítě aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*, 2016, 1-2/2016, s. 47

³² Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

*mravní (§ 26 odst. 5 zákona o rodině), svěřeni dítěte do střídavé péče by mělo být pravidlem, zatímco jiné řešení je výjimkou, která vyžaduje prokázání, proč je v zájmu dítěte jiné řešení.*³³ Zde tedy Ústavní soud povyšuje svěřeni dítěte do střídavé péče na pravidlo, kdy odchýlení se od něj si musí obecné soudy v konkrétních případech řádně odůvodnit v rámci odůvodnění svých rozhodnutí.

2.2 Nastínění skutkového stavu

V tomto případě šlo o otce a matku dvou nezletilých dětí, kdy matka v listopadu 2008 opustila s oběma nezletilými společnou domácnost. Následný přibližně rok poté se však o děti starali jak matka, tak otec, a to v režimu, který lze dle názorů ÚS považovat za střídavou péči, tj. rodiče vykonávali střídavou péči fakticky, bez zásahu orgánu veřejné moci.³⁴

Následně se však otec nezletilých rozhodl podat návrh na úpravu poměrů nezletilých dětí pro dobu do a po rozvodu, kdy žádal, aby byl zachován stávající stav a nezletilé byly svěřeny do střídavé výchovy obou rodičů. S tímto návrhem však matka nesouhlasila a žádala svěřeni dětí do své výlučné péče, přičemž na její stranu se přiklonil i opatrovník dítěte. V proběhlém soudní řízení, vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 4, se soud přiklonil na stranu matky a obě nezletilé děti byly svěřeny do její výlučné péče. Tento verdikt následně potvrdil ve druhém stupni řízení i Městský soud v Praze rozsudkem č. j. 23 Co 103/2010-146 ze dne 14. dubna 2010. Stěžovatel následně podal též ústavní stížnost, kterou však ÚS označil usnesením sp. zn. II. ÚS 2807/10 ze dne 13. 1. 2011 za neopodstatněnou. Hlavním argumentem jak obecných soudů, tak soudu Ústavního byl znalecký posudek a shoda v tom, že považují výlučnou péči matky, vzhledem k její roli v životě dětí předškolního a ranně školního věku jako vhodnější řešení a střídavou výchovu pak jako vhodnou v pozdějším věku nezletilých dětí.³⁵ Dalším argumentem ÚS bylo prohlášení matky stěžovatele (otce) v rámci znaleckého šetření, kdy tato spontánně prohlásila, že stěžovatel sám by nebyl schopen se o děti postarat.³⁶

Ústavní stížnosti, z níž vzešel Nález ÚS sp. zn. 2482/13, předcházel návrh na změnu výchovy spolu s návrhem na snížení výživného, který podal stěžovatel

---

³³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

³⁴ Tamtéž

³⁵ Tamtéž

³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. II. ÚS 2807/10

v květnu 2012 u Obvodního soudu pro Prahu 2. Argumentoval zde zlepšením komunikace mezi ním a matkou, změnou svého zaměstnání, tj. že je v současnosti osobou samostatně výdělečně činnou a má na nezletilé více času a též tím, že nezletilé jsou již starší a v návaznosti na to, co bylo vysloveno v předchozích soudních řízeních je už tedy svěřeni do střídané výchovy na místě. Obvodní soud pro Prahu 2 konstatoval, že ke změně poměrů skutečně došlo, nicméně tyto stále neodůvodňují svěřeni nezletilých do střídané péče, proto zamítl jak návrh na svěřeni dítěte do střídané péče, tak návrh na snížení výživného a pouze rozšířil styk otce s nezletilými. Odvolací soud svým rozhodnutím naopak zvýšil výživné a styk otce s dítětem opět zúžil, a to i přesto, že plně vycházel ze skutkového stavu, jak jej zjistil soud rozhodující v I. stupni. U zúžení styku s dětmi pak odvolací soud argumentoval zájmem nezletilých na stabilním výchovném prostředí a zvýšení výživného odůvodnil školní docházkou a zájmovou činností obou nezletilých.³⁷

2.3 Argumentace stěžovatele v rámci ústavní stížnosti

Stěžovatel se neztotožnil se závěry, ke kterým došly obecné soudy (viz výše) a proti těmto podal ústavní stížnost, kde žádal jejich zrušení pro jejich rozpor s čl. 6 a 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, dále čl. 10 odst. 2, čl. 32 odst. 4 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod a čl. 3. odst. 1 Listiny a též pro rozpor s Úmluvou o právech dítěte.³⁸

Stěžovatel tvrdil, že k porušení jeho práv došlo ve čtyřech oblastech. Zaprvé došlo k porušení tím, že obecné soudy rozhodovaly bez toho, aniž by správně zjistily skutkový stav, čímž porušily stěžovatelovo právo na spravedlivý proces. Zejména zde poukázal na to, že obecné soudy vzaly jako jeden z klíčových podkladů pro vydání rozhodnutí ve věci znalecký posudek z předchozích řízení, který však byl 3 roky starý, a tedy nerefletoval současný stav věci. Zároveň však upozornil na to, že ačkoliv byl tento znalecký posudek užitý jako podklad pro rozhodnutí ve věci, obecné soudy ignorovaly v něm obsažené vyjádření nezletilých, kdy tyto vyjádřily souhlas se střídanou péčí. Dále pak stěžovatel napadal vyslechnutí dětí pouze prostřednictvím opatrovníka, ačkoliv k tomu nebyly dány důvody.³⁹

---

³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

³⁸ Tamtéž

³⁹ Tamtéž

Druhý problém spatřoval stěžovatel v nepředvídatelnosti, s jakou rozhodl Městský soud v Praze, ačkoliv nedošlo od rozhodnutí v prvním stupni k žádným podstatným změnám okolností. Třetí důvod stěžovatele směřoval k nejlepšímu zájmu dítěte, kdy stěžovatel uvedl, že obecné soudy bez jakékoliv zákonné opory a bez jakéhokoliv dokazování, a i přes vyjádření dětí při pohovoru s opatrovníkem upřednostnily výlučnou péči před střídavou. Nepředvídatelnost v rámci rozhodování obecných soudů dále spatřoval v tom, že tyto nejprve vyslovily názor, že střídavé péči brání věk dětí, předškolní docházka a špatná komunikace s matkou, a ani poté, co tyto překážky byly odstraněny, nedošlo ke svěření dětí do střídavé péče. Posledním důvodem ústavní stížnosti byla stěžovatelem tvrzená diskriminace, resp. to, že ho v předchozích řízeních obecné soudy znevýhodnilo už jen z toho důvodu, že je otcem, nikoliv matkou nezletilých.⁴⁰

2.4 Obecná kritéria svěření dítěte do střídavé péče a presumpce střídavé péče

Ústavní soud je zde toho názoru, že by se v případě rozhodování o tom, komu má být dítě svěřeno do střídavé péče, mělo v první řadě přihlídnout k tomu, kdo o dítě jeví upřímný zájem. U těchto osob je pak následně třeba samostatně posoudit, zda splňují níže uvedená kritéria, a v případě, že jsou u těchto osob kritéria naplněna stejnou měrou, je žádoucí svěřit dítě do střídavé či společné péče těchto osob, případně přijmout opatření, které to v budoucnu umožní.⁴¹

Konkrétní kritéria, která zde Ústavní soud vyslovil jsou Existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou, míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče té které osoby. Dále je to schopnost osoby usilující o svěření dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby. Posledním, zde vysloveným kritériem je pak přání dítěte.

2.4.1 Existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou

---

⁴⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁴¹ Tamtéž

Prvním z těchto kritérií je existence pokrevního pouta mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou. Ústavní soud se zde ztotožňuje s názorem Evropského soudu pro lidská práva, který tvrdí, že rodina je nejprve biologické pouto a až následně jde o sociální institut.⁴² Jedním dechem však dodává, že: „...*pouhá biologická vazba mezi danou osobou a dítětem bez dalších právních či skutkových okolností svědčících o existenci úzkého osobního vztahu ještě nepředstavuje rodinný život ve smyslu čl. 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod*⁴³, a že je *zpravidla požadováno soužití dítěte a dané osoby*.“⁴⁴ K tomuto lze odkázat i na další rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, kde tento uvádí například ve věci Kutzner v. Německo že: „...*je-li prokázána existence rodinného vztahu ve smyslu článku 8 Úmluvy, měl by stát v zásadě jednat tak, aby umožnil rozvoj tohoto vztahu*.“⁴⁵ V podstatě zde lze uzavřít s tím, že pokrevní pouto mezi dítětem a o jeho svěření do péče usilující osobou je důležitým vodítkem v případě svěření do střídavé péče, avšak biologický vztah nelze brát bez dalšího jako rozhodující, jelikož samotné biologické pouto automaticky nezaručuje úzký citový vztah mezi těmito osobami.

2.4.2 Míra zachování identity dítěte a jeho rodinných vazeb v případě jeho svěření do péče té které osoby

K tomuto kritériu Ústavní soud dále dodává, že v případě, že už k zásahu do rodinného života prostřednictvím obecných soudů dojde, musí tyto vždy usilovat o to, aby byl takový zásah minimalizován, tedy a) aby dítě nebylo odtrženo od osob, k nimž má silnou náklonnost, u nichž dlouhodobě setrávalo a u nichž nachází svůj domov a od svých sourozenců; b) aby bylo svěřeno do péče osoby, která uznává roli a důležitost jiných blízkých osob v životě dítěte a která kontaktu dítěte s takovými osobami v případě nebude bránit.⁴⁶ Stejně tak musí být dle Ústavního soudu minimalizován také zásah do soukromého života.⁴⁷

Zde jak shrnuje Forejtová: „... *u druhého z kritérií Ústavní soud považuje za nezbytné vzít v potaz zejména vazby dítěte na jeho sourozence a další členy rodiny*

---

⁴² Rozsudek ESLP ze dne 15. 9. 2011, Schneider proti Německu, č. 17080/07

⁴³ Čl. 8 odst. 1 EÚLP: „*Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.*“

⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁴⁵ Rozhodnutí ESLP ze dne 26. 2. 2002, Kutzner proti Německu, č. 46544/99

⁴⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁴⁷ Tamtéž

a posoudit, zda některý z rodičů nebrání styku dítěte s druhým rodičem a dalšími osobami, ke kterým má citovou náklonnost“⁴⁸ je tedy nutné, aby obecné soudy zkoumaly, zda by, v případě svěřeni dítěte do péče jednoho či druhého rodiče, nebylo bráněno rozvoji sociálních vazeb dítěte.

2.4.3 Schopnost osoby usilující o svěřeni dítěte do péče zajistit jeho vývoj a fyzické, vzdělávací, emocionální, materiální a jiné potřeby

Touto schopností je dle rozebíraného nálezu třeba chápat zejména věk, zdravotní stav, materiální zabezpečení, výchovné a intelektuální schopnosti a morální integritu dané osoby a její chování k dítěti.⁴⁹ Pokud si budeme chtít pod tímto kritériem představit něco konkrétnějšího, resp. představit si případy, kdy toto kritérium naplněno nebude, lze opět odkázat na Forejtovou, která uvádí, že: *„Absenci třetího kritéria Ústavní soud spatřuje zejména v excesivních jednáních jednoho z rodičů. První skupinu případů tvoří násilné jednání rodiče, například skutečnost, že jeden z rodičů dítěte byl v nedávné minulosti odsouzen k výkonu trestu odnětí svobody, že se dopustil na dítěti fyzického či psychického násilí, či pokud existuje prokazatelná násilná historie tohoto rodiče k jiným dětem, anebo pokud se jeden z rodičů prokazatelně dopustil domácího násilí na druhém rodiči. Druhou skupinou důvodů je závislost jednoho z rodičů na drogách, alkoholu.... Logicky nepřichází v úvahu střídatá péče, je-li dítě kojeno.“*⁵⁰ Toto kritérium je tedy, jak plyne z výše uvedeného, zaměřené spíše na osobu usilující o svěřeni dítěte do střídaté péče, jeho návyky, životní postoje či způsob, jakým tento rodič žije, s čímž souvisí obecná snaha o to, aby nebyla ohrožena výchova a zdravý rozvoj nezletilého dítěte.

2.4.4 Přání dítěte

Posledním kritériem, které v předmětném nálezu Ústavní soud vyslovil je přání dítěte. Zde je vidět napojení tohoto kritéria na zákonnou úpravu a požadavek zákonodárce obsažený v § 867 OZ, který stanoví, že: *„Před rozhodnutím, které se*

⁴⁸ FOREJTOVÁ, Monika, Otazníky nad presumpcí střídaté péče o nezletilé dítě aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*, 2016, 1-2/2016, s. 47

⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

⁵⁰ FOREJTOVÁ, Monika, Otazníky nad presumpcí střídaté péče o nezletilé dítě aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*, 2016, 1-2/2016, s. 47

dotýká zájmu dítěte, poskytne soud dítěti potřebné informace, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a tento sdělit.“⁵¹ Odstavec dva citovaného ustanovení pak představuje vyvratitelnou domněnku, že o dítěti starším dvanácti let se má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si na ni vlastní názor a ten sdělit. Následně je ještě zdůrazněna povinnost soudu věnovat názoru dítěte patřičnou pozornost.⁵² Povinnost dítě informovat nemá pouze soud, ale z ustanovení § 875 odst. 2 OZ vyplývá tato povinnost i rodičům dítěte.

Při informování dítěte ve smyslu § 867 OZ a § 875 OZ a zjišťování jeho názoru je tedy důležitý mimo jiné věk dítěte, a to už jen z hlediska pochopení institutu střídavé péče jakožto i důsledků její realizace. Kovářová k tomuto uvádí, že: „Pochopit, co střídavá péče znamená, je obvykle schopno dítě kolem čtyř či pěti let věku. Otázkou ovšem je, kdo a jakým způsobem dítěti tuto problematiku podává, jak mu vše vysvětlí a zejména, jaký názor jeden či druhý rodič sdílí.“⁵³ Tedy v podstatě lze usuzovat, že pokud zde nebude alespoň co největší snaha o to, aby zjištění názoru bylo co možná nejvíce objektivní, tak lze jen těžko brát názor, zejména názor dětí mladších 12 let jako klíčový pro rozhodnutí ve věci. Tento názor ostatně vyslovila i Kovářová: „Podle ustanovení § 867 odst. 2 občanského zákoníku se o dítěti starším dvanácti let má za to, že je schopno informaci přijmout, vytvořit si vlastní názor a tento sdělit. Pro mladší dítě je vytvoření si vlastního názoru obtížné, resp. (obrátime-li toto tvrzení) pro rodiče je poměrně jednoduché názor mladšího dítěte ovlivnit.“⁵⁴

Co se týče pohledu judikatury Ústavního soudu na přání dítěte, lze poukázat například na Nález Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12, kde ÚS vyslovil následující: „...za předpokladu, že je dítě dostatečně rozumově a emocionálně vyspělé, je nutné jeho přání považovat za zásadní vodítko při hledání jeho nejlepšího zájmu.“⁵⁵ Ústavní soud v tomto rozhodnutí v podstatě reflektuje domněnku vyjádřenou v zákonné úpravě, přičemž samotnému názoru dítěte přiznává postavení zásadního vodítka při hledání jeho nejlepšího zájmu. V tomto nálezu však Ústavní soud změkčuje své tvrzení a dodává: „není možné, aby obecné soudy postoj

---

⁵¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁵² Tamtéž

⁵³ KOVÁŘOVÁ, Daniela, *Střídavá péče velebená i proklínaná* [online]. Bulletin advokacie, 9. 4. 2015 [cit. 24.3.2018]. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana?browser=mobi>

⁵⁴ Tamtéž

⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12

nezletilého dítěte bez dalšího převzaly a aby svá rozhodnutí založily toliko na jeho přání, nikoliv na pečlivém a komplexním posouzení jeho zájmů.“⁵⁶ S tímto názorem Ústavního soudu ve spojení s názorem Kovářové citovaném výše se ztotožňuji zejména s ohledem na fakt, že zejména mladší děti mohou opravdu, ať už vědomě či nevědomě, přijmout názor jednoho z rodičů za vlastní, ačkoliv jejich skutečné přání může být reálně jiné. Proto si myslím, že by k tomuto možnému ovlivnění dítěte jedním z rodičů měli obecné soudy v rámci své rozhodovací činnosti přihlídnout a snažit se o pečlivé a komplexní posouzení zájmů dítěte.

K pečlivému a komplexnímu posouzení dále Ústavní soud v rámci své judikatury vymezil podmínky, které shrnuje například v nálezu I. ÚS 627/18 ze dne 24. 4. 2018. Mezi tyto řadí jak podmínky sloužící k hodnocení samotného postoje nezletilého dítěte (např. zohlednění věku, rozumové a emocionální vyspělosti nezletilého dítěte, zvážení míry objektivity tohoto postoje...)⁵⁷, tak podmínky určující způsob zjišťování názoru dítěte v průběhu soudního řízení, ať již z hlediska formy, kdy přání dítěte musí být zjišťována komplexně, tj. především formou nepřímých otázek, anebo z hlediska příslušného orgánu, který má přání nezletilého zjišťovat.⁵⁸

2.5 Následný přístup Ústavního soudu k obecným kritériím svěřeni nezletilého dítěte do střídavé péče

Jak jsem již zmínil výše, nález I. ÚS 2482/13 byl v mnohém přelomový oproti dosavadní judikatuře, která v tomto ohledu byla spíš zdrženlivá. Tento nález následně vyvolal četné reakce rodičů v obdobných nebo zdánlivě obdobných situacích, jako byla situace stěžovatele v tomto případě, kteří se snažili dosáhnout stejného výsledku řízení, jakého dosáhl stěžovatel v předmětném nálezu, zejména s odkazem na precedenční charakter judikatury Ústavního soudu.

Ústavní soud se proto snažil v rámci své rozhodovací činnosti tyto reakce a názory vyslovené v předmětném judikátu mírnit. Tato snaha je patrná například v Usnesení II. ÚS 2224/14 ze dne 9. 12. 2014, kde Ústavní soud uvádí: *„Ústavní soud k tomu poznamenává, že v případě soudních rozhodnutí v tak individualizovaných věcech, jakými jsou spory o úpravu výchovných poměrů nezletilých dětí, lze stěžít hovořit o precedenční závaznosti jejich závěrů, tím méně je*

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2018, sp. zn. I. ÚS 627/18

⁵⁸ Tamtéž

možné vymezit obecná kritéria, jejichž naplnění pak vždy, bez ohledu na konkrétní okolnosti projednávaného případu, nutně musí vést k uložení vybraného výchovného opatření. Za taková nelze považovat ani výše předestřená ústavněprávní kritéria a požadavky pro svěřování dětí do péče, neboť ta představují toliko referenční kritéria, jež musí obecný soud, rozhodující o svěřování nezletilého dítěte do péče, vždy vzít do úvahy a jejich naplnění zkoumat s ohledem na konkrétní okolnosti daného individuálního případu. Jak již bylo výše zmíněno, úkolem Ústavního soudu je pak v rámci přezkumu rozhodnutí obecných soudů o svěřování nezletilého dítěte do péče zkoumat, zda byla uvedena ústavněprávní kritéria zohledněna, nikoliv však předjímat rozhodnutí o tom, komu má být dítě svěřeno do péče či dokonce přímo rozhodovat o jeho svěřování do střídané péče.“⁵⁹

Ústavní soud tedy svůj názor ustálil na tom, že ačkoliv vyslovil určitá obecná kritéria, nelze je pro rozmanitost případů vyskytujících se v tak komplikované a citlivé problematice, jakou je rozhodování o péči o nezletilé, vztahovat bez dalšího na každý případ. Tato kritéria mají sloužit zejména jako základ, který je však třeba doplnit o individuální okolnosti a odchylnosti konkrétních případů. V této otázce tedy dle Ústavního soudu nelze hovořit o jakékoliv faktické precedenční závaznosti jeho judikatury, se kterou se lze setkat v jiných případech.

---

⁵⁹ Usnesení ze dne 9. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14

3 Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

3.1 Obecně o judikátu

Judikát, kterému se budu věnovat v rámci této kapitoly, jsem zvolil proto, že řeší jeden z problémů, které se zpravidla objevují v případech, kdy vyvstane potřeba svěřit dítě do výlučné, střídavé nebo společné péče. Touto situací mám na mysli rozvod. V rámci rozvodů totiž zpravidla vyvstává potřeba do budoucna vyřešit rozsah péče o dítě jednotlivých rodičů, a to bez ohledu na to, zda se tito na této otázce shodnou či o tom musí autoritativně rozhodnout soud.

A právě, jak již v mnoha případech plyne i ze samotné povahy rozvodu, se zde, mimo jiné, lze setkat se zhoršenou komunikací mezi rodiči, zejména pak mezi těmi, kteří se rozcházejí ve zlém. Toto má bezesporu velký potenciál negativně ovlivnit případné dosažení shody mezi rodiči nezletilého v otázce porozvodové péče o nezletilé dítě. To, zda se rodiče v konkrétní situaci nejsou schopni, případně ochotni, dohodnout o péči o dítě po rozvodu manželství, má pak samozřejmě vliv i na samotného nezletilého. Neochota či nechť jednoho rodiče komunikovat s rodičem druhým totiž může zasáhnout nezletilé dítě nejen v rámci řízení o rozvodu, ale následně též v rámci samotného uskutečňování vybrané péče o dítě (výlučné, střídavé či společné).

Ačkoliv sama dohoda, resp. souhlas rodičů není⁶⁰ a ani nebyla⁶¹ zákonem stanovenou podmínkou pro svěřením dítěte do střídavé péče, bylo a stále je nutné, aby se obecné soudy touto otázkou v zájmu dítěte zabývaly, a aby zamezily tomu, že by spor rodičů připravil dítě o možnost vyrůstat a trávit čas s oběma svými rodiči. Tento postup soudů by se pak měl vztahovat i na situace, kde rodič svůj nesouhlas neprojevuje výslovně, ale pouze fakticky, tj. svým konáním, resp. nekonáním maří komunikaci s druhým rodičem (viz níže).

Ústavní soud se této problematice věnuje ve velké spoustě případů. Nález Ústavního soudu I. ÚS 1554/14 pak lze považovat za judikát, ve kterém Ústavní soud danou problematiku celkově shrnul, a to jednak s ohledem na novou právní úpravu

---

⁶⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů - § 907 OZ

⁶¹ Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb. účinném ke dni 1. 8. 1998 - § 26 odst. 2 ZR

střídavé péče obsaženou v Občanském zákoníku⁶² a rovněž s ohledem na objektivní kritéria svěřením dítěte do střídavé péče (viz předchozí kapitola). Jde tedy o jeden ze spousty judikátů Ústavního soudu, které čerpají z rozhodnutí, jemuž byla věnována předchozí kapitola diplomové práce, tj. nálezu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13.

3.2 Nastínění skutkového stavu

V tomto případě došlo nejprve ke svěřením dítěte do střídavé péče na základě rozhodnutí soudu prvního stupně. Tento ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že jsou splněny podmínky střídavé péče, a tedy je i vhodným řešením v dané situaci. Odvolací soud následně na základě odvolání podaného matkou došel k závěru opačnému, tj. že podmínky pro svěřením dítěte do střídavé péče naplněny nejsou, a to z důvodu zhoršené komunikace mezi oběma rodiči, která brání řádnému výkonu střídavé péče oběma rodiči. Rozhodnutí soudu prvního stupně proto změnil a dítě svěřil do výlučné péče matky. V odůvodnění následně argumentoval dřívější judikaturou Ústavního soudu a uzavřel s tím, že: *„Za překážku střídavé péči Ústavní soud považuje mimo jiné přetrvávající konflikt mezi rodiči s tím, že je třeba zkoumat důvody chybějící komunikace mezi nimi a možnost eventuální změny v jejich postojích.“*⁶³

Otec dítěte proti rozhodnutí odvolacího soudu následně podal ústavní stížnost. V této pak poukazoval mimo jiné na to, že odvolací soud v rámci odůvodnění svého rozhodnutí, cituje judikaturu Ústavního soudu. Tuto judikaturu však cituje naprosto selektivně a vybírá části, které bez celkového kontextu nedávají smysl. Dále pak uvedl, že odvolací soud již předem zaujal určitý názor a následně ignoroval jeho argumentaci v rámci odvolacího řízení.⁶⁴

Stejně jako v nálezu Ústavního soudu I. ÚS 2482/13, kterému byla věnována předchozí kapitola, se tak setkáváme se situací, ve které sice jsou splněny podmínky pro svěřením dítěte do střídavé péče, avšak kvůli nesouhlasu matky ke svěřením do střídavé péče nakonec nedošlo. Zde ještě dodám, že tento nesouhlas sám o sobě nebyl uveden coby důvod, který odvolací soud uvedl v odůvodnění svého rozhodnutí, nicméně z kontextu daného případu lze dovodit, jak dovodil i Ústavní soud při

⁶² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

⁶⁴ Tamtéž

rozhodování o ústavní stížnosti proti tomuto rozhodnutí, že zásadní měrou ovlivnil rozhodnutí odvolacího soudu.

3.3 Střídavá péče a výslovný souhlas obou rodičů

Jak jsem zmínil v první podkapitole této kapitoly, zákonodárce nikdy nepodmiňoval svěřeni dítěte do střídavé péče souhlasem obou rodičů. Nicméně při interpretaci a aplikaci ustanovení o střídavé péči obsažených nejprve v zákoně o rodině a později v občanského zákoníku se obecné soudy a stejně tak i soud Ústavní s touto otázkou v rámci své rozhodovací praxe, za účelem odstranění nejasností, snažily vypořádat. V rámci této problematiky je patrný názorový posun vyjádřený v jednotlivých rozhodnutích Ústavního soudu, která předcházela nálezu I. ÚS 1554/14. Pro příklad zde uvádím některá významnější rozhodnutí Ústavního soudu.

Jako první zde lze odkázat na náleze ze dne 27. 1. 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04, kde k souhlasu obou rodičů se střídavou péčí Ústavní soud uvedl, že: „...svěřeni dítěte do střídavé výchovy rodičů nesmí být ústupkem jejich vzájemné rivalitě, ale vyjádřením kvalitního a pozitivního vztahu rodičů k dítěti; to předpokládá toleranci, vyspělost a dobrou vůli všech zúčastněných. Rozhodnutí o střídavé výchově nezletilého by mělo vycházet z jejich společné vůle a dohody, schopnosti spolu komunikovat a spolupracovat a nezapojovat dítě do vzájemných problémů.“⁶⁵ Zde tedy, ačkoliv nepoužívá přímo termínu souhlas se střídavou péčí, předpokládá pro svěřeni dítěte do střídavé péče souhlas obou rodičů s takovýmto řešením.

Názor Ústavního soudu, že by měly se střídavou péčí souhlasit oba rodiče, pak podpořil i psycholog Tomáš Novák, který v jednom ze svých článků, na který ve své knize odkazují Francová a Dvořáková Závodská, uvádí, že: „...psychologicky je naprosto oprávněné rozhodnutí Ústavního soudu ČR, který v roce 2005 nazval, že střídavou výchovu nelze nařídít, respektive vynutit při nesouhlasu jedné z rodičovských stran.“⁶⁶ K tomuto judikátu pak lze s odkazem na Francovou a Dvořákovou Závodskou ještě dodat, že i v případě souhlasu obou rodičů, by měl soud zvažovat i další kritéria, konkrétně: „Záleží na konkrétní situaci, a to nejen na

⁶⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04

⁶⁶ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xiv, 246. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR).

*vzájemných vztazích rodičů k dítěti, ale i na vztahu rozvedených, rozvádějících se nebo rozcházejících se rodičů mezi sebou i na materiálních podmínkách, tj. na možnosti blízkého bydlení, docházky do stejné školy, návštěvách mimoškolních kroužků, dohody rodičů o financování potřeb dítěte a v neposlední řadě též na stanovisku a přání samotného nezletilce.*⁶⁷

I v tomto nálezu se tedy Ústavní soud přiklání spíše k tomu, že pro svěření nezletilého dítěte do střídavé péče je třeba souhlasu obou rodičů. Tohoto názoru se pak Ústavní soud držel i v dalších svých rozhodnutích, jako například v nálezu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/09, kdy uvedl: *„Pokud není reálný předpoklad, že se oba rodiče budou schopni v požadované míře dohodnout na zajištění výchovy a potřeb dítěte a prokázat určitou vyšší vzájemnou míru tolerance a ochoty ke spolupráci při rozhodování o všech záležitostech nezletilého dítěte, není rozhodnutí o střídavé péči namístě.*“⁶⁸

Spolu s nálezem III. ÚS 1206/2009 ze dne 23. 2. 2010 však Ústavní soud názor na požadavek souhlasu rodičů změnil, když vyslovil, že: *„Jsou-li jinak dány podmínky pro to, aby v době po rozvodu bylo dítě svěřeno do výchovy obou rodičů (společné či střídavé), a jedinou překážkou je nesouhlas jednoho z rodičů, musí se obecné soudy dostatečným způsobem zaměřit na důvody tohoto nesouhlasu a zjistit, zda by tvrzené skutečnosti intenzivním způsobem negativně zasahovaly do zájmu dítěte. Soud nemusí takové dokazování provádět, je-li nesouhlas rodiče založen jen na zjevně iracionálním nebo nepřezkoumatelném důvodu. Jestliže půjde o tento iracionální či nepřezkoumatelný důvod, anebo bude v řízení prokázáno, že jde o nesouhlas spočívající na důvodu prokazatelně nemajícím negativní vliv na zájem dítěte, nemohou soudy na tomto nesouhlasu vystavět rozhodnutí, kterým návrhu na svěření dítěte do střídavé (společné) péče nevyhoví. Opačný postup je totiž v rozporu se základním právem druhého rodiče na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod a současně zásahem nejen do jeho základního práva vychovávat a pečovat o své dítě dle čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod,*

---

⁶⁷ FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xiv, 246. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR).

⁶⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/09

*ale i do základního práva dítěte na rodičovskou výchovu a péči dle téhož článku Listiny základních práv a svobod.*⁶⁹

Ústavní soud zde tedy, oproti své dřívější judikatuře, dospěl k důležitému závěru, že není možné, aby vzájemné spory mezi rodiči ovlivnily a negativně zasáhly i nezletilé dítě nebo aby zasahovaly do jeho vztahů k jednomu či druhému rodiči. Toto však nemělo platit bez dalšího. Ústavní soud zde odlišuje dva typy nesouhlasů. Prvním typem jsou případy, kdy jeden z rodičů nesouhlasí z důvodu, který je iracionální nebo nepřezkoumatelný. Tímto jsou myšleny zejména situace, kdy se jeden rodič o své dítě nechce s druhým rodičem dělit, protože mu záleží na dítěti nebo situace, kdy rodiči až tak nezáleží na samotné výlučné péči o dítě jako spíš na způsobení újmy druhému rodiči. Jde tedy pouze o svévolný akt, který, jak dle mého názoru správně vyvozuje Ústavní soud, nemůže být vodítkem pro rozhodnutí soudů o střídací péči.

Jiným případem je však druhý typ nesouhlasu rodiče, který míří na situace, kdy rodič nesouhlasí z důvodu možného, reálně hrozícího, negativního vlivu na zájem dítěte. Zde, pokud bude prokázáno, že opravdu existuje důvod, pro který není střídací péče možná, by mohl a zpravidla i měl mít tento nesouhlas vliv na rozhodnutí obecných soudů. Takovýto nesouhlas jednoho z rodičů tedy pro Ústavní soud nebude závazný sám o sobě, nicméně mu může sloužit jako podnět pro jeho rozhodnutí o vhodném způsobu péče o nezletilého.

V nálezu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. 1554/14, který zastřešuje tuto kapitolu, vyslovil Ústavní soud, s odkazem na svou předchozí judikaturu a ve spojení se zákonnou úpravou (Občanský zákoník⁷⁰), že souhlas, resp. nesouhlas jednoho z rodičů není relevantním kritériem pro svěření/nesvěření dítěte do střídací péče.

Poukázal zde však na to, že: *„Ve zcela výjimečných případech může být důvodem bránícím svěření do střídací péče i nevhodná komunikace mezi rodiči. Nevhodnou komunikaci mezi rodiči je však nutné odlišit od nesouhlasu jednoho rodiče se střídací péčí, který přípustným důvodem není.“*⁷¹ Nevhodné či neexistující komunikaci se budu více věnovat v další podkapitole.

---

⁶⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. II. ÚS 1206/09

⁷⁰ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

Lze tedy konstatovat, že v současné době již z pohledu Ústavního soudu není možné přihlížet bez dalšího k nesouhlasu jednoho z rodičů se střídavou péčí, ledaže jde o důvodný nesouhlas, který směřuje k ochraně zájmů nezletilého dítěte, nikoliv jen proti druhému rodiči v rámci jejich vzájemného sporu. Sám o sobě však nesouhlas jednoho z rodičů netvoří zákonnou negativní podmínku střídavé péče.

3.4 Neexistence / maření komunikace mezi rodiči nezletilého dítěte

„Střídavá výchova znamená, že dítě žije po určitý časový úsek s každým z rodičů.“⁷² Jak lze dovodit z této definice, v rámci střídavé péče se dítě zpravidla přesouvá mezi dvěma domácnostmi. Z toho důvodu je vždy třeba určitá dohoda rodičů. Tímto nemám na mysli dohodu rozvádějících se manželů dle § 757 odst. 1 písm. c OZ, ale dohodu rodičů v případech, kdy je dítě svěřeno do střídavé péče obou rodičů, a kdy je třeba následná spolupráce a s tím související vzájemné komunikace rodičů (např. dohoda o času a místě předání dítěte, upozornění na zdravotní a jiné problémy, které se u dítěte projeví, předávání si informací týkajících se školní docházky dítěte atd.)

Právě požadavek správně fungující vzájemné komunikace a schopnosti jednoho rodiče dohodnout se s druhým rodičem a jeho splnění, vyjádřený též v § 907 odst. 3 OZ, je častým předmětem rozhodovací praxe Ústavního soudu.

V nálezu I. ÚS 1554/14 dospěl Ústavní soud k závěru, že: *„...nemůže pouhá absence komunikace mezi rodiči či její zhoršená kvalita vést k vyloučení střídavé výchovy, neboť v takovém případě by se jednalo v podstatě o ústupek vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje „boj o dítě“, případně trýznění druhého rodiče prostřednictvím dítěte. Vyloučením střídavé péče pouze na základě nevhodné komunikace by se tak otevíral prostor ke zneužití postavení rodiče, který měl doposud dítě svěřeno do péče. Soudy mají v takovém případě primárně povinnost zkoumat, z jakých důvodů je komunikace mezi rodiči nevhodná, a následně se pokusit pomocí vhodných opatření, komunikaci mezi rodiči zlepšit, například ve formě nařízení mediace či nařízení alespoň minimální písemné komunikace týkající se*

---

⁷² HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-061-4.

*dítěte. Již samotná střídává péče totiž může být impulsem ke zlepšení komunikace a lepší spolupráci rodičů.*⁷³

Zde vyslovený názor však není novinkou, ale pouze shrnuje to, co již Ústavní soud judikoval ve svých předchozích rozhodnutích. Jako příklad lze uvést například Nález I. ÚS 266/10: *„Soudy tedy postavily své rozhodnutí na premise, že absence kvalifikované komunikace mezi rodiči - tedy neexistence schopnosti toho kterého rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem – je nutně překážkou střídavé výchovy. Při platnosti uvedené premisy soudů (o nemožnosti nařízení střídavé výchovy v případě neexistence kvalifikované komunikace mezi rodiči) by tedy k eliminaci střídavé výchovy stačilo pouze jednostranné, iracionální, svévolné, účelové odmítní kvalifikované komunikace rodiče, který má dítě ve své výlučné péči, s druhým rodičem. V takovém případě by šlo ve své podstatě o zneužití postavení rodiče (výlučně) vychovávajícího dítě.*“⁷⁴

Na těchto dvou rozhodnutích je možné si všimnout, že Ústavní soud si je vědom možného zneužití postavení jednoho z rodičů a nepřipouští svévolné maření komunikace jako důvod pro automatické nesvěření dítěte do střídavé péče. S tímto názorem se ztotožňuji, byť věřím, že v praxi nemusí být vždy jednoduché prokázat, že jeden z rodičů maří komunikaci s druhým rodičem, aby dosáhl pro sebe příznivějšího rozhodnutí ve věci.

V nálezu I. ÚS 1554/14 však Ústavní soud zároveň připustil, že za určitých okolností lze střídavou péči z důvodu špatné či přímo konfliktní situace mezi rodiči vyloučit, avšak to pouze v případě, že ani pokusy o nápravu ze strany soudů neměly na zlepšení komunikace vliv.⁷⁵ Ústavní soud zde však také zdůraznil povinnost obecných soudů, která vyloučení střídavé péče předchází, a sice: *„Soudy mají v takovém případě primárně povinnost zkoumat, z jakých důvodů je komunikace mezi rodiči nevhodná, a následně se pokusit pomocí vhodných opatření, komunikaci mezi rodiči zlepšit, například ve formě nařízení mediace či nařízení alespoň minimální písemné komunikace týkající se dítěte. Již samotná střídává péče totiž může být impulsem ke zlepšení komunikace a lepší spolupráci rodičů.*“⁷⁶

---

⁷³ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014 sp. zn. I. ÚS 1554/14

⁷⁶ Tamtéž

Zde zmíněná povinnost soudů plyne z § 474 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních, který stanoví, že: *„Za účelem ochrany zájmu dítěte soud vede rodiče k nalezení smírného řešení. Soud může rodičům uložit na dobu nejvýše 3 měsíců účast na mimosoudním smířčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, nebo jim nařídít setkání s poskytovatelem odborné pomoci, zejména odborníkem v oboru pedopsychologie.“*⁷⁷ Lze tu tedy spatřovat i snahu zákonodárce zajistit co nejvíce rozhodnutí, která, i přes nepříznivou situaci způsobenou rozvodem, pomohou dítěti neztratit kontakt s některým z rodičů. Při respektování tohoto ustanovení by tedy nemělo docházet k tomu, že se soudy spokojí s tvrzením, že nelze dosáhnout nápravy narušené komunikace mezi rodiči.

Byť tedy v teoretické rovině lze hovořit o tom, že narušenou komunikaci Ústavní soud, v souladu se zákonem, ve své judikatuře nepovažuje jako důvod, pro který by obecné soudy nemohly přistoupit ke svěření nezletilého do střídavé péče je třeba si přiznat, že v praxi nikdy reálně nevyločíme chování rodičů, které způsobí, že se tento důvod nakonec do rozhodnutí o střídavé péči stejně promítne. Tímto mám na mysli případy, kdy i přes ingerenci soudu v podobě snahy vést rodiče k dohodě, bude po nařízení střídavé péče některý z rodičů skrytě mařit realizaci střídavé péče do té míry, že druhému rodiči se nedostane ani základních informací o dítěti nutných k řádnému výkonu střídavé péče. Rodič, který takovouto situaci svým nepoctivým jednáním způsobil, pak bude moci této situace zneužít tím, že bude následně žádat změnu střídavé péče na péči výlučnou. V souvislosti s tímto lze odkázat na Hufovou, která k tomuto tématu uvádí, že: *„...chybějící komunikace je zpravidla „argumentační zbraní“ rodiče, který střídavou péči odmítá a vyžaduje péči výlučnou. Takový rodič pak v “boji o dítě“ využívá absenci kvalifikované komunikace ve svůj prospěch a nedostatečnou komunikaci s druhým rodičem se nesnaží zlepšit. Aby se tedy zúžil prostor pro zneužívání práv a pro další manipulace rodiče vyžadujícího výlučnou péči, je třeba chybějící komunikaci vždy podrobit řádnému zkoumání a zacházet s ní jako s překážkou zdánlivou.“*⁷⁸

Tohoto faktu si jsou obecné soudy vědomy. Jako příklad lze uvést usnesení III.ÚS 3580/16 ze dne 7. 3. 2017, ve kterém se Ústavní soud zabýval na základě

---

⁷⁷ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 752.

ústavní stížnosti stěžovatele-otce situací, kdy Krajský soud v Praze promítl narušenou komunikaci mezi rodiči do svého rozhodnutí. Konkrétně zde upřednostnil výlučnou péči matky před střídavou péčí, ačkoliv byly splněny podmínky pro svěřeni nezletilých dětí do střídavé péče, k čemuž před ním dospěl i Okresní soud v Benešově, který ve věci rozhodoval jako soud I. stupně, a který nezletilé do střídavé péče svým rozhodnutím svěřil. Své rozhodnutí pak Krajský soud odůvodnil tak, že v dané situaci existovala zatímní překážka pro to, aby děti byly svěřeny do střídavé péče, kterou byla neschopnost vzájemné komunikace rodičů v rozsahu potřebném pro její realizaci.⁷⁹

V tomto ohledu dal Ústavní soud krajskému soudu za pravdu. S odkazem na svou předchozí judikaturu uvedl, že: *„absence komunikace mezi rodiči či její zhoršená kvalita bez dalšího nemůže vést k vyloučení střídavé výchovy a to proto, že by šlo v podstatě o ústupek vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje „boj o dítě“, případně trýznění druhého rodiče prostřednictvím dítěte, čímž by se otevíral prostor ke zneužití postavení rodiče, který měl doposud dítě ve své péči...“*⁸⁰

K tomuto však následně dodal, že: *„v souzené věci nejde jen o pouhé nedostatky v komunikaci mezi rodiči. Nyní, a to nepochybně i v důsledku probíhajícího soudního řízení, zjevně graduje konflikt mezi nimi, což v tomto okamžiku představuje zásadní překážku vzájemné komunikace ohledně záležitostí nezletilých dětí, která je - zvláště s ohledem na poměrně nízký věk - velmi potřebná pro jejich další zdárný vývoj. Absence spolupráce se již projevila v nejednotném přístupu rodičů k výchově. Konflikt rodičů, jak uvedl soudní znalec, děti poškozuje, navíc je-li takto hluboký, reálně hrozí, že by mohlo dojít k ovlivňování dětí jedním rodičem proti druhému (pokud se tak již neděje, jak stěžovatel upozornil), přičemž „vtahování“ dětí do vzájemných sporů a snižování autority jednoho rodiče druhým může zanechat trvalé následky na jejich psychice.“*⁸¹

S ohledem na vztah, který mezi rodiči panoval, tak šlo dle názoru Ústavního soudu, vyjádřeného v daném usnesení, v posuzované věci o správný postup krajského soudu. To zejména proto, že byl tento názor opřený i o tvrzení kolizního opatrovníka dítěte. Na základě tohoto pak dle Ústavního soudu došlo k zachování

⁷⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. března 2017, sp. zn. III.ÚS 3580/16

⁸⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. března 2017, sp. zn. III.ÚS 3580/16

⁸¹ Tamtéž

(byť třeba jen dočasně) v zásadě uspokojivého status quo, zejména s přihlédnutím k poměrně nízkému věku nezletilých, který však může do budoucna vést ke zmírnění napětí mezi rodiči a potažmo ke zklidnění situace, což může následně vést též k rozšíření styku stěžovatele s nezletilými nebo rovnou svěřením nezletilých do střídavé péče.⁸²

Ve výše zmíněném případě se tedy obecné soudy, zde konkrétně Krajský soud v Praze, pokusily již předem zabránit situaci, kterou jsem zmínil výše, tj. maření komunikace jedním z rodičů při výkonu střídavé péče za účelem zmaření její řádné realizace. Dle mého názoru není v moci obecných soudů zcela předejít tomu, aby docházelo k jednáním rodičů, kteří maří realizaci střídavé péče. Na druhou stranu si myslím, že rozhodně není žádoucí, aby se s odkazem na tento závěr obecné soudy ani nesnažily o nápravu komunikace mezi rodiči nebo ve snaze o dosažení smírného řešení ve svém úsilí jakkoliv polevily. Proto jednal, dle mého názoru, krajský soud v Praze a stejně tak následně Ústavní soud v dané situaci správně.

---

⁸² Tamtéž

4 Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2018 sp. zn. I. ÚS 2996/17

V této kapitole budu blíže rozebírat další problémy spojené s realizací střídané péče. Zde mám na mysli skupinu problémů, které vyvstávají v souvislosti s tím, že v rámci střídané péče nezletilé dítě, na rozdíl od péče společné, zpravidla nezůstává v jedné domácnosti. Toto nemusí působit obtíže v případě, že oba rodiče dítěte mají bydliště v jednom městě, popřípadě je vzdálenost mezi jejich bydlišti krátká (např. 15 km). Jiným případem jsou však situace, kdy od sebe rodiče bydlí v mnohem větší vzdálenosti.

V souvislosti s větší vzdáleností bydlišť rodičů nezletilého dítěte, které má být svěřeno do střídané výchovy, lze hovořit o určitých problémech, které se zpravidla objevují. Jedním z častých problémů, kromě narušené nebo mařené komunikace mezi rodiči, která byla předmětem předchozí kapitoly, lze za další z častých problémů považovat způsob a místo předávání dítěte mezi rodiči a s tím související náklady, které rodičům vznikají. Dalším problematickým bodem je školní docházka dítěte, které jsem, s ohledem na její význam v životě dítěte, vyhradil následující kapitole.

Zde je třeba podotknout, že nejde o problém, který by se pojil pouze se střídanou péčí. Daný problém se totiž objevuje i v případech péče výlučné, a proto s ohledem na jeho frekvencovanost – s rozvodem rodičů nezletilého dítěte/nezletilých dětí zpravidla souvisí to, že alespoň jeden z rodičů opustí společnou rodinnou domácnost, mám však za to, že je třeba tomuto podtématu věnovat více prostoru v rámci následující, samostatné kapitoly.

4.1 Nastínění skutkového stavu

V tomto případě rozhodoval Ústavní soud o ústavní stížnosti stěžovatele směřující proti rozsudku krajského soudu, kterým tento potvrdil výroky rozhodnutí soudu okresního o svěřeni jeho dvou nezletilých dětí do péče matky dětí, a to jak pro dobu do rozvodu, tak pro dobu po rozvodu. Kromě toho krajský soud dále změnil v neprospěch stěžovatele výši výživného na obě nezletilé děti. Krajský soud částečně změnil i rozsah styku otce s dětmi, kdy mimo jiné určil, že otec nezletilé děti převezme a v určenou dobu je povinen je matce vrátit na stejném místě, kterým zde

bylo určeno bydliště nezletilých dětí a matka je povinna děti ke styku včas a řádně připravit a v určeném místě otci předat a po styku převzít.⁸³

Specifikem tohoto případu je právě fakt, že se matka, po svěření dětí do výlučné péče⁸⁴, odstěhovala z místa, ve kterém se nacházela rodinná domácnost do místa, která se nacházelo ve značné vzdálenosti od místa, kde se nacházela rodinná domácnost.⁸⁵ K této změně pak přistoupila bez jakékoliv konzultace s druhým rodičem či soudem. V důsledku této změny došlo na straně stěžovatele k navýšení nákladů souvisejících s realizací styku s jeho nezletilými dětmi.

Ačkoliv Ústavní soud předmětnou ústavní stížnost otce nezletilých dětí zamítl jako nedůvodnou, věnoval se v rámci rozhodování o ní úvaze o vlivu větší vzdálenosti bydlišť rodičů na rozhodnutí o střídavé péči a též o následcích jednostranné změny bydliště dítěte rodičem, který má dítě ve výlučné péči.

4.2 Jednostranná změna bydliště dítěte a důsledky větší vzdálenosti bydlišť rodičů nezletilých dětí

Jednání matky, tj. opuštění rodinné domácnosti, ke kterému došlo ve výše zmíněném případě, založilo situaci, kdy: *„druhý z rodičů, jemuž dítě nebylo svěřeno do péče, se dostává do slabšího postavení a nezbývá mu, než přistoupit na faktickou situaci vyvolanou prvním rodičem, kterou nemohl ovlivnit.“*⁸⁶ Jak uvedl i Ústavní soud, nejde o situaci nijak neobvyklou, nicméně zde, s ohledem na větší vzdálenost mezi bydlištěm matky a otce, je dle mého názoru třeba přistupovat k rozložení jednotlivých práv a povinností rodičů poněkud jinak.

V tomto smyslu se k dané situaci vyjádřil i Ústavní soud, kdy v předmětném usnesení odkázal na obdobný případ, kterým se v rámci své rozhodovací činnosti zabýval a kde vyslovil, že: *„Městský soud ve výroku IV. napadeného rozsudku založil otci v souvislosti s výkonem styku právo vyzvednout si dceru v bydlišti matky a současně mu uložil povinnost dceru na tomtéž místě matce předat. Oproti tomuto právu resp. povinnosti staví obecné soudy povinnost matky dceru na styk s otcem*

---

⁸³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. března 2018, sp. zn. I.ÚS 2996/17

⁸⁴ Tamtéž

⁸⁵ LICHOVNÍK, Tomáš. *Když to mají rodiče za dětmi daleko*, [online]. Epravo.cz, 12. 7. 2018 [cit. 1. 10. 2018]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kdyz-to-maji-rodice-za-detmi-daleko-107845.html>

⁸⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. března 2018, sp. zn. I.ÚS 2996/17

připravit, předat mu ji a posléze ji převzít. Takovéto rozložení práv a povinností nelze mít v obecné rovině za nikterak nezvyklé, nicméně v tomto konkrétním případě je s ohledem na vzdálenost mezi bydlištěm otce a matky opatřením neproporcionálním a z dlouhodobého hlediska neudržitelným. Zásadní okolností, která znesnadňuje uspořádání výchovného prostředí nezletilé, je krom svárů rodičů, relativně velká vzdálenost, mezi bydlištěm otce a matky. Obecné soudy by této otázce měly věnovat větší pozornost a citlivěji rozvrhnout práva a povinnosti obou rodičů.“⁸⁷

Pokud by obecné soudy nebraly v potaz potřebu správně v těchto situacích rozvrhnout práva a povinnosti rodičů, jak tomu bylo ve výše citovaném případě, mohlo by dojít k ještě většímu znevýhodnění rodiče, do jehož péče nebylo dítě svěřeno. Takovéto znevýhodnění by se pak mohlo negativně projevit i na vztahu znevýhodněného rodiče s jeho nezletilými dětmi. Jak uvádí Ústavní soud: „Lze předpokládat, že otec by měl svoji vitalitu věnovat především rozvoji svého vztahu s dcerou a nikoli psychické či fyzické přípravě na zpáteční cestu. Soudem stanovené rozložení práv a povinností lze jistě akceptovat v ojedinělých či jednorázových případech, nelze však takto vytvořit obecné pravidlo, nastupující dva víkendy v měsíci.“⁸⁸ Konkrétním znevýhodněním jsou zde tedy jednak zvýšené náklady znevýhodněného rodiče oproti druhému rodiči a též mnohem více času a energie vynaložené jen k samotnému zajištění styku s dítětem, a to právě na úkor budování, udržování či rozvíjení pozitivního vztahu se svým dítětem.

Jako řešení těchto situací lze bezesporu využít postup vyjádřený Ústavním soudem v usnesení zastřešujícím tuto kapitolu, kde s odkazem na svou dřívější judikaturu⁸⁹ navrhuje: „...postupovat při rozvržení povinností spojených se stykem minimálně tak, aby rodič, jemuž byly děti svěřeny do péče, byl povinen předat dítě ke styku v místě bydliště druhého rodiče nebo v místě, na němž se rodiče dohodnou. Oproti tomu by druhému rodiči vznikala povinnost předat dítě po ukončení styku rodiči, jemuž bylo dítě svěřeno do péče v místě jeho bydliště. Ústavní soud má za to, že uvedeným (a obecnými soudy používaným) postupem budou výše zmíněná negativa spojená s realizací styku rovnoměrně rozvržena mezi oba rodiče. Další výhodou takového postupu je to, že oba rodiče budou muset vynaložit na realizaci

---

⁸⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. IV. ÚS 197/14

⁸⁸ Tamtéž

⁸⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. března 2017, sp. zn. I. ÚS 955/15

styku nejen přibližně stejnou finanční částku, ale rovněž budou muset na překonání vzdálenosti vynaložit svoji energii a čas, což u jiných řešení zohledněno není. Nutno přiznat, že zátěž kladená na samotné dítě se tímto nemění.“⁹⁰

S takovýmto řešením se v zásadě ztotožňuji, nicméně za lepší řešení, alespoň v situacích, kde jsou pro to splněny všechny zákonem požadované podmínky, považuji pokusit se dosáhnout v rámci rozhodování o péči o dítě dohody rodičů s využitím postupu, který zmínil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I.ÚS 266/10. Tento zde uvedl, že: *„pokud by mělo být pro odvolací soud překážkou pro vyhovění stěžovateli (ohledně návrhu na střídavou výchovu či na svěření dítěte do jeho výlučné výchovy) odlišné místo bydliště dítěte, bude na místě dotaz na stěžovatele, zda by se nerozhodl přestěhovat do aktuálního místa bydliště dítěte či zda se po dobu výchovy (v případě střídavé péče) nemůže zdržovat v místě bydliště dítěte. (...) Namísto bude i dotaz na matku, proč její nový partner nepřizpůsobil svůj pobyt jejímu synovi a nepřestěhoval se k nim, a zda neupřednostnila svůj partnerský zájem nad zájmem dítěte.“⁹¹*

Nelze samozřejmě předpokládat, že v případě, kdy rodič, kterému jsou svěřeny nezletilé děti do péče změní své bydliště, bude ochoten změnit své bydliště i rodič, kterému děti do péče svěřeny nejsou. Nicméně s ohledem na zásadu nejlepšího zájmu dítěte považuji takovýto postup za vhodný, a to v každé situaci, kdy jsou pro to splněny podmínky. Případný souhlas rodiče se změnou bydliště by pak měl být dle mého názoru brán jako výrazná snaha o dosažení střídavé péče, kterou by měly obecné soudy při svém rozhodování zohlednit. Tedy pokud by opravdu bylo jediným důvodem, pro který dosud nebylo možné přistoupit ke svěření nezletilého dítěte do střídavé péče to, že je mezi bydlišti rodičů velká vzdálenost, mělo by k svěření do střídavé péče dojít bez dalšího po odpadnutí této překážky. Opačný postup obecných soudů by pak nebylo možné, s ohledem na výše zmíněnou judikaturu Ústavního soudu, považovat za souladný s ústavním pořádkem.

4.3 Náklady na převzetí dítěte

Jak jsem již zmínil v předchozím pododstavci, v souvislosti s realizací střídavé péče a stejně tak v souvislosti s realizací styku druhého rodiče s nezletilým dítětem

---

⁹⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. března 2018, sp. zn. I.ÚS 2996/17

⁹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I.ÚS 266/10

v rámci péče výlučné, vznikají s převzetím dítěte jedním rodičem od druhého vždy jisté náklady.

V rámci skutkového stavu popsaného v usnesení⁹², které zastřešuje tuto kapitolu, došlo k navýšení těchto nákladů stěžovatele-otce, který měl pouze právo styku s dítětem, jelikož nezletilí byli svěřeni do výlučné péče jejich matky. Ústavní soud se zde zabýval, kromě výše zmíněné vzdálenosti bydlišť rodičů, též těmito souvisejícím nákladům, přičemž v odůvodnění svého rozhodnutí odkázal i na svou předchozí judikaturu. V této vyslovil názor, že: *„...náklady spojené se stykem nemohou být kladeny k tíži jen jednoho z rodičů. Pokud musí rodič za účelem styku s dítětem překonat větší vzdálenost, je "fér", aby negativa s tímto spojená nesli rovnoměrně oba rodiče. Zpravidla se totiž nejedná "jen" o finanční stránku věci, ale též o čas a energii, kterou musí druhý rodič na realizaci styku vynaložit. Ve výše zmíněném usnesení byly kupříkladu náklady na cestování otce za dítětem vyšší, než výživné na toto dítě.“*⁹³

Na toto je třeba při rozhodování o střídané i výlučné péči myslet. Zejména je třeba, jak jsem již zmiňoval výše, reagovat na změnu bydliště jednoho z rodičů, která zpravidla větší náklady na realizaci střídané péče či styku s dítětem přinese. V horších případech pak nepůjde jen o to, že by jeden z rodičů mohl dále střídanou péči či styk s dítětem ve výlučné péči druhého rodiče realizovat, byť za zhoršených podmínek, tj. se zvýšenými výdaji. Může totiž dojít až k tomu, že rodič nebude pro danou změnu schopen nově nastalou situaci finančně zvládnout, což může následně vyústit i v samotné zmaření střídané péče či k většímu omezení styku tohoto rodiče s dítětem. Bez přihlídnutí obecných soudů k tomuto faktoru by pak tohoto mohlo být zneužíváno některými rodiči k dosažení jejich vlastních cílů v rámci „bojů“ o péči o nezletilé dítě.

Stejného názoru, tj. názoru, že by obecné soudy měly brát tyto situace v potaz je i Rogalewiczová, která ve svém článku uvádí, že: *„Podle mého názoru je změna místa bydliště bez souhlasu jednoho z rodičů tak zásadním zásahem do poměrů dítěte, že je důvodem pro podání návrhu na změnu úpravy práv a povinností*

---

⁹² Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. března 2018, sp. zn. I.ÚS 2996/17

⁹³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. IV. ÚS 197/14

*vyplývající z rodičovské odpovědnosti.*⁹⁴ Rogalewiczová se následně zabývá právě i náklady, které se změnou bydliště souvisí, kdy tvrdí, že: „*Domnívám se, že v souvislosti se změnou místa bydliště dítěte by mělo řízení o změně výkonu práv a povinností vyplývajících z rodičovské odpovědnosti proběhnout ve většině případů. Změna bydliště má totiž praktické dopady v této oblasti. Zejména pokud se změní okolnosti, za kterých se rodič s dítětem může nadále stýkat. Mohou se mu v této souvislosti změnit náklady na realizaci styku s dítětem. Nebo není možné realizovat styk v rozsahu dle původního rozhodnutí nebo dohody. V této souvislosti by pak také měla být upravena vyživovací povinnost rodiče k dítěti, v níž by měly být právě náklady na realizaci styku zohledněny.*“⁹⁵

Samozřejmě, jak jsem již zmiňoval v předchozí podkapitole, nejde jen o otázku nákladů, které se změnou bydliště jednoho z rodičů pojí. Jde též, jak uvádí i Rogalewiczová, o celkové možnosti rodiče na realizaci styku dle původního rozhodnutí soudu či dohody s druhým rodičem, které mohou být danou změnou více či méně omezeny. Může však dojít i k faktickému vyloučení schopnosti jednoho z rodičů plnit své závazky týkající se péče o nezletilé dítě.

Nezbývá mi než v tomto ohledu souhlasit s Rogalewiczovou a jejím výše citovaným názorem, jelikož, zejména s ohledem na zásadu nejlepšího zájmu dítěte, není rozhodně žádoucí, aby takovouto změnou ztratilo nezletilé dítě, proti své vůli, možnost na kontakt se svým druhým rodičem, resp. aby se ho takto podstatně dotkl spor mezi jeho rodiči.

---

⁹⁴ ROGALEWICZOVÁ, Romana. Právo rodiče na určení místa bydliště dítěte. *Právník*. 2015, str. 296-307.

⁹⁵Tamtéž

5 Nález Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16

Judikát, který zastřešuje předposlední kapitolu této práce je novějším ze dvou nálezů Ústavního soudu, kterými upravoval péči o nezletilou dceru mezi týmiž subjekty. Oba judikáty se vztahují k vhodnosti střídavé péče s ohledem na velkou vzdálenost bydlišť rodičů v případě nezletilé, která ještě nenastoupila školní docházku a následně též vhodnosti pokračování realizace střídavé péče po nastoupení povinné školní docházky nezletilou. Judikát, který předcházel tomuto judikátu, tj. nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13 se tedy obsahově částečně kryje s problematikou obsaženou ve třetí kapitole této práce, nicméně s ohledem na jeho provázanost s nálezem Ústavního soudu ze dne 24. 6. 2016 je vhodnější jeho přiřazení k této kapitole.

Ústředním pojmem této kapitole je školní docházka, s jejíž definicí nám pomůže zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen školský zákon), který ji definuje takto: *„Školní docházka je povinná po dobu devíti školních roků, nejvýše však do konce školního roku, v němž žák dosáhnul sedmnáctého roku věku“*⁹⁶ Plnění školní docházky je jednou z povinností, kterou dítě má a zpravidla ji vykonává v jediném školském zařízení. Pokud má však dojít k realizaci střídavé péče, kdy jsou od sebe bydliště rodičů nezletilého dítěte velmi vzdálená, není tu pro objektivní překážky možné, aby nezletilé dítě plnilo povinnou školní docházku v jednom školském zařízení.

Na tyto situace proto školský zákon pamatuje v § 49 odst. 4, kde stanoví: *„Pokud žák, který byl rozhodnutím soudu svěřen do střídavé výchovy rodičů, plní povinnou školní docházku střídavě ve dvou základních školách, vydává mu vysvědčení základní škola, v které zahájil vzdělávání dříve, pokud k tomu nebyla dohodou rodičů nebo rozhodnutím soudu určena druhá škola. Při hodnocení výsledků vzdělávání žáka za pololetí školního roku zohlední škola, která bude vydávat vysvědčení, hodnocení výsledků vzdělávání žáka druhou školou. Ředitelé*

---

⁹⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

škol, v nichž se žák podle věty první vzdělává, mezi sebou dohodnou pravidla spolupráce škol při vzdělávání žáka. Rozhoduje-li ředitel ve věcech uvedených v § 165 odst. 2, vyžádá si před rozhodnutím vyjádření ředitele druhé školy. Rozhodování ve věcech podle § 41, přísluší pouze řediteli základní školy, která vydává žákovi vysvědčení.“⁹⁷ Přesně tato situace byla řešena v předmětném nálezu Ústavního soudu, jehož skutkový stav bude představen v rámci následující podkapitoly.

5.1 Skutkový stav

K představení skutkového stavu lze odkázat na rekapitulaci, kterou provedl Ústavní soud v předmětném nálezu, kde tento shrnul, že: „Rozsudkem Okresního soudu v České Lípě ze dne 12. 10. 2012, č. j. 0 Nc 482/2012-147, byla nezletilá svěřená do výchovy matky, otcí bylo uloženo přispívat na výživu nezletilé částku 2 500 Kč měsíčně. Otec byl oprávněn ke styku s nezletilou v době od druhé soboty každého měsíce po dobu následujících jedenácti dní, tedy do středy. K odvolání obou rodičů byl rozsudek soudu prvního stupně změněn rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 13. 2. 2013, č. j. 35 Co 681/2012-213, ve spojení s usnesením téhož soudu ze dne 28. 2. 2013, č. j. 35 Co 681/2012-216, tak, že byla nezletilá svěřena do střídavé výchovy rodičů s tím, že ve výchově matky bude po dobu 14 dnů od pátku 17:00 hodin do pátku následujícího po uplynutí 14 dnů do 17:00 hodin, a ve výchově otce bude po dobu následujících 14 dnů od pátku 17:00 hodin do pátku následujícího po uplynutí 14 dnů do 17:00 hodin. Oběma rodičům byla stanovena povinnost platit na výživu nezletilé částku ve výši 2 200 Kč měsíčně k rukám druhého rodiče. Rozsudek odvolacího soudu napadla stěžovatelka ústavní stížností, která byla nálesem sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. 5. 2014 (N 110/73 SbNU 739) zamítnuta. K návrhu matky na změnu péče Okresní soud v České Lípě rozsudkem ze dne 30. 3. 2015, č. j. 21 P 33/2013-575 svěřil nezletilou do péče matky a otcí stanovil povinnost platit na výživu nezletilé částku ve výši 7 300 Kč měsíčně k rukám matky. Proti tomuto rozsudku podal otec nezletilé odvolání, na základě kterého odvolací soud ústavní stížností napadeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že návrh matky na svěřeni nezletilé do její péče zamítl.“⁹⁸

⁹⁷ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

⁹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16

Matka nezletilé poté podala dne 15. 1. 2016 ústavní stížnost, které Ústavní soud předmětným nálezem⁹⁹ vyhověl a zrušil, pro porušení základních práv stěžovatelky garantovaných článkem 36 odst. 1, článkem 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a článkem 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 13. 10. 2015. Hlavním hlediskem, pro které i Ústavní soud dospěl k závěru, že střídavá péče již není vhodnou formou porozvodové péče v daném případě, byl právě fakt, že nezletilá započala s plněním povinné školní docházky.

Pluralita školních docházek

Oproti nálezu ze dne 30. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13, kdy ještě nezletilá, o jejíž péči soudy rozhodovaly, neplnila školní docházku, zde již nezletilá nastoupila do základní školy, resp. do dvou základních škol. Okresní soud na tuto změnu, na základě návrhu matky, reagoval jako na změnu poměrů, která má za následek to, že trvání střídavé péče již není v zájmu nezletilé. V důsledku tohoto závěru proto svým rozsudkem svěřil nezletilou do výlučné péče matky.

Toto učinil navzdory původnímu nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2014, ve kterém Ústavní soud vyslovil, že: *„Z ústavněprávního hlediska pak neobstojí ani poukaz stěžovatelky na velkou vzdálenost mezi bydlišti obou rodičů, neboť toto hledisko samo o sobě není dle názoru Ústavního soudu důvodem, který by a priori vylučoval vhodnost střídavé výchovy nezletilého dítěte. Při posuzování tohoto hlediska je naopak třeba přihlídnout k dalším okolnostem daného případu, zejména pak k tomu, zda dítě není převozem a pobytem ve zcela odlišném prostředí příliš fyzicky či psychicky zatěžováno a zda je v možnostech rodičů ve stanoveném intervalu tuto vzdálenost překonávat.“*¹⁰⁰

Rozhodujícím faktorem pro takové rozhodnutí nebyla velká vzdálenost bydlišť rodičů, ale právě otázka plnění školní docházky ve dvou školských zařízeních a vliv takového režimu na nezletilou. To znamená, zda nezletilá daný režim zvládá a dále to, zda je nezletilé dítě obecně schopno v plném rozsahu zapadnout do dvou dětských kolektivů, které pravidelně střídá. Svým rozhodnutím Okresní soud vlastně

---

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13

reflekoval odlišné stanovisko ústavního soudce Ludvíka Davida k výše zmíněnému nálezu ze dne 30. 5. 2014, ve kterém tento vyjádřil své obavy právě ohledně toho, zda dokáže nezletilá zvládat permanentní střídání školního prostředí, rozdílné učební nároky či mimoškolní aktivity na různých místech. David zde upozorňuje na to, že ačkoliv byla nezletilá na takovéto střídání v době umístování do předškolních zařízení zvyklá, půjde o větší zátěž pro nezletilou právě z důvodu střídání dětských kolektivů.¹⁰¹ K obdobnému závěru dochází i Šínová, Westphalová, Králíčková a kolektiv, kdy ve své publikaci Rodičovská odpovědnost uvádí: *„Argumentem pro střídání škol může být to, že dítě bude mít víc kamarádů, bude patřit do dvou školních kolektivů. I tento „přínos“ má svá rizika. Dítě sice bude součástí dvou kolektivů, ale do žádného z nich nebude patřit zcela. Stráví v něm pouze polovinu času, co jeho kamarádi, budou mu chybět společné zážitky.“*¹⁰² S tímto názorem Okresního soudu v dané věci se ztotožňuji a dle mého postupoval správně, když zvážil nejen to, že nezletilá zvládá školní docházku bez problémů, ale též to, že školní prospěch není jediným důležitým aspektem v životě dítěte.

Stejného názoru je i Korejzová, která tvrdí, že: *„Těžko si totiž lze představit nezletilé dítě, které bude střídání dvou školních zvládat bez újmy na jeho či její psychické pohodě či bez nepřiměřeného vypětí sil. Jedná se nejen o střídání dvou různých výchovných režimů u rodičů, ale i o různé školní režimy, různé učební plány, projekty, kamarády, spolužáky, mimoškolní aktivity, v podstatě všechno, co tvoří dětský svět.“*¹⁰³

Proto se nemohu ztotožnit s názorem odvolacího soudu, který vyhověl odvolání otce vůči výše zmíněnému rozhodnutí okresního soudu s tím, že: *„...nezletilá nemá se zvládáním učiva problémy, na vysvědčení měla v první třídě samé jedničky, vše zvládala bez problémů a žádné potíže se nevyskytly ani ve druhé*

---

¹⁰¹ Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13

¹⁰² ŠÍNOVÁ, Renáta, Lenka WESTPHALOVÁ a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ, 2016. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges. Teoretik.

¹⁰³ KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů*, [online]. Epravo.cz, 20. 10. 2016 [cit. 1. října 2018]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>

třídě. Z uvedeného je zřejmé, že docházka do dvou škol nečiní nezletilé žádné potíže, a to jak po stránce výsledků, tak po stránce emoční a sociální.“¹⁰⁴

K tomuto pak Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 24. 6. 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16 uvedl: „*Pouhé zvládnutí učiva není v tomto ohledu dostatečným odůvodněním, zvláště za situace, kdy dle závěrů znaleckého posudku nezletilá zvládá školní dualismus na úkor své psychické pohody.*“¹⁰⁵

I s ohledem na výše zmíněné lze říci, že těžko lze, v takovýchto situacích, jakkoliv zjednodušovat posuzování vhodnosti realizace střídavé péče, jak tomu zde učinil odvolací soud. Ačkoliv zastávám názor, že střídavá péče je, za splnění zákonných podmínek a za předpokladu kladného vztahu mezi dítětem a jeho rodiči, vhodnějším institutem než péče výlučná, jsem toho názoru, že v dlouhodobém horizontu je důležitější starat se komplexně o stav dítěte a jeho celkovou pohodu (emoční a sociální). Nejde naopak to, aby nezletilé dítě bylo s oběma rodiči stejnou nebo obdobnou dobu právě na úkor jeho duševního zdraví. K obdobnému závěru došel jak v daném případě Ústavní soud, tak obecně i zákonodárce, který postavil nejlepší zájem dítěte nad práva rodičů k dítěti.

Ústavní soud tedy svým názorem v nálezu ze dne 24. 6. 2016 do budoucna fakticky omezil střídavou péči v situacích, kdy existuje velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů, kterou by dítě muselo překonávat, a která by pro dítě znamenala nutnost navštěvování dvou školských zařízení. Samozřejmě, že nejde o omezení absolutní, které by bez dalšího vyloučilo uplatnění institutu střídavé péče v obdobných situacích, nicméně s odkazem na Korejzovou, která tvrdí: „*Osobně si neumím představit situaci, kdy by takovýto model odpovídal nejlepšímu zájmu dítěte a nekladl na něj nepřiměřené nároky. Ačkoliv i taková situace může prakticky nastat, bude se dle mého názoru jednat o velmi výjimečný případ (sebevědomé dítě s živou, extrovertní povahou, komunikace rodičů na velmi vysoké úrovni, ochota ke spolupráci všech zúčastněných učitelů a vedoucích družin a mimoškolních aktivit, atd.)*“,¹⁰⁶ lze uzavřít s tím, že v budoucnu nejspíš případů, kdy za dané situace dojde ke svěření dítěte do střídavé péče, poněkud ubude. Nemyslím si však, že by toto

¹⁰⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16

¹⁰⁶ KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů*, [online]. Epravo.cz, 20. 10. 2016 [cit. 1. října 2018]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>

nutně muselo vést k celkovému úbytku případů, ve kterých je dítě svěřeno do střídavé péče rodičů. Stále jsou zde totiž jiné postupy, kterými lze dosáhnout splnění podmínek pro realizaci střídavé péče, jako např. výše zmíněný dotaz na jednoho z rodičů, zda by byl ochoten změnit své dosavadní bydliště za účelem odstranění překážek svěřením dítěte do střídavé péče. Dalšími možnostmi jsou pak dohoda rodičů, ať už k této rodiče dojdou sami nebo za pomoci soudu, rodinná terapie, mediační řízení či jiný obdobný způsob.

6 Zodpovězení výzkumných otázek

Cílem této diplomové práce, a tedy i následující kapitoly, je nalézt odpověď na výzkumné otázky, které jsem si na začátku práce položil.

6.1 První výzkumná otázka: Upřednostňuje Ústavní soud střídavou péči jako nejvhodnější způsob porozvodové péče?

S ohledem na výše uvedené, jsem v rámci hledání odpovědi na tuto výzkumnou otázku dospěl k závěru, že ani v začátcích institutu střídavé péče, ani v pozdější době, Ústavní soud nebyl toho názoru, že by střídavá péče byla vždy nejvhodnějším způsobem porozvodové péče. Vždy se totiž odvolával na kritéria, která jsou pro realizaci střídavé péče klíčová a bez kterých k tomuto řešení nelze přistoupit. Nejblíže byl Ústavní soud tvrzení, že je střídavá péče nejvhodnější péčí o dítě po rozvodu rodičů, ve svém nálezu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13, kdy stanovil obecná kritéria pro svěření nezletilého do střídavé péče a též vyslovil, že za splnění podmínek by mělo svěření do střídavé péče být pravidlem, zatímco jiná řešení výjimkou, kdy je vyžadováno prokázání toho, proč je v zájmu dítěte jiné řešení.¹⁰⁷

Tento názor však ve své další judikatuře zmínil s tím, že je třeba v každém posuzovaném případě přihlídnout ke specifickým daného případu a nelze k nařízení střídavé péče přistoupit, pokud pro to nejsou splněny podmínky. Dalším případem, kdy lze z názoru Ústavního soudu vyčíst, že nepovažuje střídavou péči za nejvhodnější způsob péče, je případ zmíněný v páté kapitole této práce a případy s obdobným skutkovým stavem, tj. případy velké vzdálenosti mezi bydlišti rodičů. Troufám si tvrdit, že v těchto případech, bude střídavá péče do budoucna spíše výjimkou.

Lze říci, že Ústavní soud sympatizuje se střídavou péčí a, s ohledem na práva nezletilých dětí a práva jejich rodičů, prosazuje názor, že by dítě nemělo proti své vůli ztratit dostatečný kontakt s jedním z rodičů. Zároveň však respektuje i fakt, že nejlepší zájem dítěte je postaven nad práva rodiče na styk s dítětem. Tento zájem dítěte pak může v určitých případech mluvit spíše proti střídavé péči, jako například v případech, kdy by dítě muselo v rámci realizace střídavé péče překonávat velkou

---

¹⁰⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

vzdálenost mezi bydlišti rodičů, a hlavně plnit školní docházku ve dvou školských zařízeních. V těchto případech, jak plyne z předchozí kapitoly, lze spatřovat, že ne vždy má Ústavní soud střídavou péči za nejvhodnější řešení, a to i v případech, kdy by pro ni jinak byly splněny zákonem stanovené podmínky.

6.2 Druhá výzkumná otázka: Staví Ústavní soud vždy nejlepší zájem dítěte nad zájem rodiče na péči o dítě?

V rámci této otázky jsem se snažil zjistit, zda nemá Ústavní soud tendenci v některých případech upřednostňovat práva rodičů i přes fakt, že nejlepší zájem dítěte je v těchto věcech nadřazeným kritériem. Konkrétně jsem zde mířil na případy, ve kterých nezletilé dítě není schopno vyjádřit svůj názor ohledně toho, zda chce být v péči obou rodičů, přičemž oba rodiče splňují kritéria pro péči o dítě, avšak z jejich chování vyplývá, že se budou snažit případnou střídavou péči narušovat ve prospěch svěřením dítěte do své výlučné péče.

V těchto případech lze říci, že nejlepší zájem dítěte mluví ve prospěch střídavé péče, nicméně fakticky jsou v popředí právě práva rodičů na péči o dítě, resp. tato práva si zde rodiče vynucují.

K tomuto se již několikrát v minulosti vyjádřil Ústavní soud v tom smyslu, že není možné, aby takovýmto jednáním rodiče jakkoliv poškozovali nejlepší zájem dítěte. Odkázat lze například na výše zmiňovaný nálezn I. ÚS 1554/14, kde Ústavní soud vyslovil, že: „...nemůže pouhá absence komunikace mezi rodiči či její zhoršená kvalita vést k vyloučení střídavé výchovy, neboť v takovém případě by se jednalo v podstatě o ústupek vzájemné rivalitě rodičů, která jen sleduje „boj o dítě“, případně trýznění druhého rodiče prostřednictvím dítěte.“¹⁰⁸

Nejen z výše zmíněného tedy plyne to, že Ústavní soud staví ochranu nejlepšího zájmu dítěte nad práva rodičů na péči o dítě. Pokud tedy bude, jako ve výše zmíněném případě, v zájmu nezletilého dítěte střídavá péče, neměla by její realizaci bránit narušená komunikace mezi rodiči ani jiné obdobné překážky závislé pouze na vůli rodičů domáhajících se svého práva na péči o dítě.

---

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014 sp. zn. I. ÚS 1554/14

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala analýzou současné i předchozí právní úpravy střídavé péče a na ní navazující judikaturou Ústavního soudu. Cílem této práce bylo zjistit, zda je střídavá péče vhodným řešením pro nezletilé dítě i jeho rodiče, jaká rizika a problémy se s tímto typem porozvodové péče pojí a jaký názor na tento institut zastává Ústavní soud, popř. obecné soudy.

Prvním krokem bylo obecné vymezení toho, co je to střídavá péče, její význam a její právní úprava, resp. vývoj právní úpravy tohoto institutu. Dále bylo třeba vymezit střídavou péči vůči dalším formám porozvodové péče, kterými jsou péče výlučná a péče společná. Ačkoliv jsem se rozhodl zaměřit svou pozornost hlavně na přístup Ústavního soudu k tomuto institutu, rozhodl jsem se i nahlédnout do statistik z předchozích let k zjištění, jak moc využíváný tento institut oproti dalším formám porozvodové péče je. Výsledkem bylo, že ačkoliv, nejen dle mého názoru, střídavá péče disponuje ze své podstaty mnohem větším potenciálem zachovat rodinné vztahy než péče výlučná, její realizaci často brání nejen zákonné, ale též faktické překážky, a proto jde i po téměř 20 letech existence tohoto institutu v našem právním řádu o institut stále velmi málo užívaný.

Poté jsem se zaměřil na příslušnou judikaturu Ústavního soudu. Zde jsem mohl sledovat vývoj názoru Ústavního soudu na tento institut, který procházel určitými změnami v souvislosti s tím, jak vyvstávaly na povrch další problémy, se kterými zákonodárce nepočítal, a které přineslo až uplatnění střídavé péče v praxi. S některými problémy, jako například určitá konkrétní kritéria pro sjednocení rozhodování obecných soudů o svěření nezletilého dítěte do střídavé péče, se Ústavní soud vypořádal dobře, s jinými se vypořádal hůře, což nemusí pramenit jen z toho, že by něco zanedbal, ale i jen z toho, že některé problémy zkrátka reálně odstranit nelze. Tímto mám na mysli maření komunikace s druhým rodičem, kterým může být realizace střídavé péče ohrožena, případně úplně zmařena ve prospěch péče výlučné. V určitých situacích bude totiž, dle mého názoru, pro obecné soudy nemožné prokázat, že k maření komunikace mezi rodiči skutečně došlo nebo jde jen o výmluvu druhého rodiče, který střídavou péči nezvládá, popř. o ni ztratil zájem.

Co se týče zákonné úpravy střídavé péče, která se, spolu s právní úpravou ostatních forem porozvodové péče, nachází v § 907 Občanského zákoníku, mám za

to, že jde o dostatečnou úpravu, byť vhodným doplněním tohoto ustanovení by mohla být 4 obecná kritéria (viz 2. kapitola této práce), která vyslovil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 26. 5. 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13. Byť nejde o kritéria jediná, myslím si, že jde o kritéria, která by měly obecné soudy brát vždy v potaz a až po splnění těchto kritérií se přesunout k posuzování dalších kritérií.

Na začátku psaní této práce jsem tento institut považoval za jednoznačně nejlepší řešení v případě způsobilosti obou rodičů, zejména s ohledem na náročnost péče společné, kterou si málokterí rodiče mohou dovolit. Po zhodnocení právní úpravy, judikatury obecných soudů, judikatury Ústavního soudu a dalších odborných zdrojů jsem však dospěl k závěru, že nelze tento přístup takto zjednodušovat. Zejména pak s ohledem na větší či menší problémy, které se v souvislosti s realizací střídavé péče objevují, kdy v případě jejich ignorování, by byla střídavá péče spíše na škodu a v rozporu se zájmem nezletilého dítěte.

Seznam použitých zdrojů

Právní předpisy

Úmluva o právech dítěte – dostupné na: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-o-pravech-ditete.pdf>

Usnesení České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění zákona č. 91/1998 Sb. účinném ke dni 1. 8. 1998

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 18. srpna 2010, sp. zn. I.ÚS 266/10

Nález Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. II. ÚS 4160/12

Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2010, sp. zn. III. ÚS 1206/09

Nález Ústavního soudu ze dne 24. června 2016, sp. zn. II. ÚS 169/16

Nález Ústavního soudu ze dne 24. dubna 2018, sp. zn. I. ÚS 627/18

Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2014, sp. zn. I. ÚS 2482/13

Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2005, sp. zn. I. ÚS 48/04

Nález Ústavního soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/09

Nález Ústavního soudu ze dne 30. května 2014, sp. zn. I. ÚS 1506/13

Nález Ústavního soudu ze dne 30. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10

Rozhodnutí ESLP ze dne 26. 2. 2002, Kutzner proti Německu, č. 46544/99

Rozsudek ESLP ze dne 15. září 2011, Schneider proti Německu, č. 17080/07

Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. IV. ÚS 197/14

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. ledna 2011, sp. zn. II. ÚS 2807/10

Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. března 2017, sp. zn. I. ÚS 955/15

Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. května 2018, sp. zn. I.ÚS 2996/17

Usnesení Ústavního soudu ze dne 7. března 2017, sp. zn. III.ÚS 3580/16

Usnesení Ústavního soudu ze dne 9. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 2224/14

Monografie

FRANCOVÁ, Marie, DVOŘÁKOVÁ ZÁVODSKÁ, Jana. *Rozvody, rozchody a zánik partnerství*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, xiv, 246. Právní rukověť (Wolters Kluwer ČR).

HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Zákon o rodině: komentář*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009.

ŠÍNOVÁ, Renáta, Lenka WESTPHALOVÁ a Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ, 2016. *Rodičovská odpovědnost*. Praha: Leges. Teoretik.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Komentář k Občanskému zákoníku*, 1. vydání. Praha, Wolters Kluwer, 2014

TRÁVNÍČEK, Milan. *Střídavá péče*. Praha: C.H. Beck, Beckova edice právní instituty, 2015, 126 s.

WARSHAK, Richard Ades. *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Praha: Portál, 1996, 237 s

Články z odborných časopisů

FOREJTOVÁ, Monika, Otazníky nad presumcí střídavé péče o nezletilé dítě aneb vliv ESLP na judikaturu Ústavního soudu. *Bulletin advokacie*, 2016, 1-2/2016, s. 47

HUFOVÁ, Adéla. Střídavá péče v judikatuře Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, 2012, roč. 20, č. 21, s. 752.

ROGALEWICZOVÁ, Romana. Právo rodiče na určení místa bydliště dítěte. *Právník*. 2015, str. 296-307.

Internetové zdroje

JIRSA, Jiří, *Priorita střídavé péče před ostatními modely péče odděleně žijících rodičů o jejich děti, zjišťování názoru nezletilého dítěte na péči rodičů o jeho osobu*, [online]. Právní prostor, 8. 8. 2014 [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné na: <https://www.pravni prostor.cz/judikatura/rekodifikace/priorita-stridave-pece-pred-ostatnimi-modely-pece-oddeleno-zijicich-rodicu-o-jejich-deti-zjistovani-nazoru-nezletileho-ditete-na-peci-rodicu-o-jeho-osobu>

KLIMEŠ, Jeroným. *Střídavá výchova a styk s dítětem po rozvodu* [online]. Klimes.mysteria.cz 2009 [cit. 1. 10. 2018]. Dostupné na: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/stridava-vychova.pdf>

KOREJZOVÁ, Jitka. *Střídavá péče, školní docházka a vzdálenost bydlišť rodičů*, [online]. Epravo.cz, 20. 10. 2016 [cit. 1. října 2018]. Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/stridava-pece-skolni-dochazka-a-vzdalenost-bydlist-rodicu-103475.html>

KOVÁŘOVÁ, Daniela, *Sedmero městských legend aneb Střídavá péče v rozhodovací praxi Ústavního soudu*, [online]. blog iDNES.cz, 18. 6. 2015 [cit. 24. 3. 2018]. Dostupné na <https://danielakovarova.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=466289>

KOVÁŘOVÁ, Daniela, *Střídavá péče velebená i proklínaná* [online]. Bulletin advokacie, 9. 4. 2015 [cit. 24.3.2018]. Dostupné na: <http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana?browser=mobi>

LICHOVNÍK, Tomáš. *Když to mají rodiče za dětmi daleko* [online] Epravo.cz. 12. 7. 2018 [cit. 1. října 2018] Dostupné na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/kdyz-to-maji-rodice-za-detmi-daleko-107845.html>

Další zdroje

Statistická data o rozhodování obecných soudů, dostupné na: <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje do oblasti rodinného práva, konkrétně na institut střídavé péče, jakožto jedné z porozvodových péčí o nezletilé dítě. Nahlíženo na tento institut je skrze judikaturu Ústavního soudu, jakožto soudu, který má svým postavením a účelem, k němuž slouží, významný vliv na nejen na výklad nejasností vznikajících při rozhodování obecných soudů, ale též na samotný způsob, jakým je o porozvodové péči rozhodováno. Autor se snaží zhodnotit pohled Ústavního soudu na danou problematiku a vhodnost užití tohoto institutu ve srovnání s ostatními formami porozvodové péče, s čímž souvisí i zkoumání problémů, které v rámci rozhodování o střídavé péči nebo se samotnou realizací střídavé péče vyvstávají. K zjištění názoru Ústavního soudu pak v rámci této práce slouží jeho jednotlivá rozhodnutí ve věcech vztahujících se k této problematice, která autor podrobuje výzkumným metodám analýzy a následné syntézy získaných poznatků k získání odpovědí na výzkumné otázky.

Klíčová slova: Rodinné právo, Ústavní soud, střídavá péče, judikatura, občanský zákoník, zákon o rodině, péče soudu o nezletilé, nejlepší zájem dítěte

..

Abstract

This thesis focuses on family law. Specifically on the issue of the joint custody as one of the types of after-divorce cares of minors. The author of this thesis looks on this topic through the Constitutional courts decisions point of view. This approach was chosen because of the role which plays the Constitutional court and its purpose in interpretation of law and in this case also because of his big influence on future decisions about the joint custody by general courts. The author also focuses on the comparison of the joint custody with other types of after-divorce cares of minors to find out if is the joint custody the most suitable type of these cares. In this thesis are also mentioned problems which occurs while is beeing decided of the joint custody and also the problems connected with realization of the joint custody. For getting the answers on the main questions of this thesis will be the the primary and the most significant source of informations the Constitutional court's decisions mentioned above.

Keywords: family law, Constitutional court, joint custody, judgement decisions, civil code, family law codex, the court custody of minors, best interest of the child